

Verbetering van energie-efficiëntie van particuliere woningen dankzij de RRF

Brede financiële steun, maar tekortkomingen in de fundamenteën

Inhoud

Paragraaf

01-14 | **Kernboodschappen**

01-04 | **Waarom dit terrein van belang is**

05-14 | **Wat wij constateerden en aanbevelen**

15-69 | **Onze bevindingen nader bekeken**

15-31 | Uit de RRF gefinancierde energie-efficiëntiemaatregelen worden belemmerd door tekortkomingen in de opzet

17-26 | RRF-renovatiemaatregelen zijn niet rechtstreeks gericht op grondige renovaties

27-31 | De hervormingen waren niet duidelijk gedefinieerd en het effect ervan op investeringen en energiebesparingen is niet aangetoond

32-69 | Er waren vertragingen bij de uitvoering en tekortkomingen in de monitoring van energiebesparingen

33-40 | Complexe investeringsmaatregelen voor renovatie ondervonden vertragingen bij de uitvoering en moesten worden herzien

41-61 | De informatie over energiebesparingen was niet voldoende betrouwbaar, vergelijkbaar of gedetailleerd om te worden gebruikt voor de zinvolle monitoring van de resultaten

62-69 | De kosteneffectiviteit van maatregelen voor de renovatie van gebouwen wordt niet bijgehouden

Bijlagen

Bijlage I — Over de controle

Bijlage II — Lijst van gecontroleerde maatregelen

Bijlage III — Beoordeling door de ERK van de haalbaarheid van de maatregelen

Afkortingen

Verklarende woordenlijst

Antwoorden van de Commissie

Tijdslijn

Controleteam

01

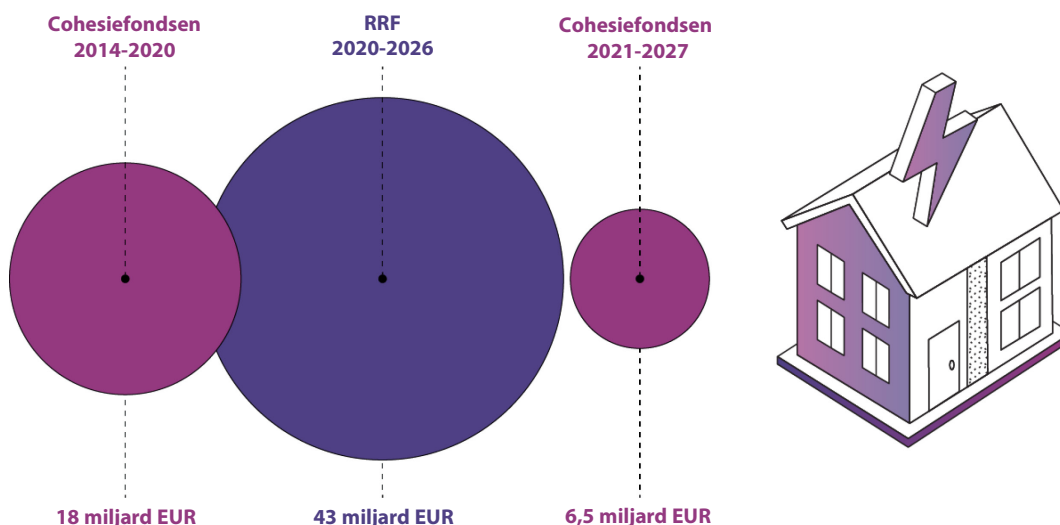
Kernboodschappen

Waarom dit terrein van belang is

- 01** Woongebouwen waren goed voor 26 % van het energieverbruik in de EU in 2023¹, en voor het behalen van de energiedoelstellingen van de Unie is het van cruciaal belang dat dit percentage daalt. De EU en haar lidstaten nemen al vele jaren maatregelen om de energie-efficiëntie van het gebouwenbestand te verbeteren. De EU-financiering werd voorheen voornamelijk verstrekt via de fondsen voor het cohesiebeleid. Sinds 2021 biedt de herstel- en veerkrachtfaciliteit (Recovery and Resilience Facility — RRF), waarbij een aanzienlijk deel van de financiering (37 %) aan klimaat- en energiedoelstellingen moet worden besteed, de lidstaten de kans om de verbetering van de energie-efficiëntie van woningen te stimuleren. Daarnaast heeft de Commissie in haar [voorstel voor de EU-begroting 2028-2034](#) de optie opgenomen om renovaties te blijven financieren.
- 02** Volgens de in januari 2026 beschikbare gegevens waren de lidstaten van plan om 43 miljard EUR aan RRF-financiering rechtstreeks uit te geven aan energie-efficiëntiemaatregelen voor de renovatie van woongebouwen. Dit komt overeen met ongeveer 8 % van de totale beschikbare RRF-middelen en 17 % van de bijdrage aan de klimaat- en energiedoelstellingen. In [figuur 1](#) wordt een verdere vergelijking gemaakt met de EU-begroting voor energie-efficiëntie in het kader van de cohesiefondsen.

¹ [Energy statistics — an overview](#), figuur 10, Eurostat (mei 2025).

Figuur 1 | EU-financiering voor de energie-efficiëntie van woongebouwen

Bron: ERK, op basis van [cohesiegegevens](#) en de databank van de Commissie voor de RRF (FENIX).

- 03** Bij deze controle werd onderzocht of de maatregelen van de RRF (zowel investeringen als hervormingen) op doeltreffende en kosteneffectieve wijze hebben bijgedragen tot de energie-efficiëntie van woongebouwen. We hebben met name onderzocht of de belangrijkste kenmerken van de opzet van de RRF en het ontwerp van de uit de RRF gefinancierde energie-efficiëntiemaatregelen toereikend waren om in renovatiebehoeften te voorzien. Ook onderzochten we of de voortgang, resultaten en kosteneffectiviteit van de RRF-maatregelen voor energiebesparing adequaat werden gemonitord.
- 04** Wij verwachten dat dit verslag van belang is voor het publiek, aangezien alle lidstaten renovatieregelingen hebben opgezet die gevolgen hebben voor inwoners. Het verslag biedt input om toekomstige door de EU gefinancierde energie-efficiëntiemaatregelen in woongebouwen te verbeteren door de maatregelen doelgerichter te maken. Het is ook bedoeld ter verbetering van de manier waarop de energiebesparingen als gevolg van deze maatregelen worden berekend en gerapporteerd. Zie [bijlage I](#) voor meer achtergrondinformatie en details over de reikwijdte en aanpak van de controle.

Wat wij constateerden en aanbevelen

- 05** In het algemeen concluderen wij dat vanuit de RRF weliswaar brede steun werd verleend voor het verbeteren van de energie-efficiëntie van woongebouwen, maar dat de renovatiemaatregelen door tekortkomingen in de opzet en uitvoering ervan slechts in beperkte mate werkelijke en kosteneffectieve energiebesparingen opleveren. We constateerden dat vanuit de RRF voornamelijk middelgrote renovaties werden gefinancierd. De hervormingen waren niet duidelijk gedefinieerd en het effect ervan op investeringen en energiebesparingen is niet aangetoond. Er waren vertragingen bij de uitvoering en de kosteneffectiviteit en de werkelijke resultaten van renovatiemaatregelen werden niet naar behoren geanalyseerd en gemonitord.
- 06** Voordat de RRF van start ging, had de Commissie al het belang benadrukt van het verwezenlijken van een zeer efficiënt gebouwenbestand, onder andere door middel van grondige renovaties (d.w.z. met meer dan 60 % besparingen). In de RRF-verordening werd echter niet verwezen naar grondige renovaties, en de door de lidstaten geselecteerde maatregelen waren niet rechtstreeks gericht op dergelijke renovaties om de energiedoelstellingen van de EU te bereiken. Indien ze niet op coherente wijze worden gepland, kunnen lichte of middelgrote renovaties als eerste stap naar hoge energie-efficiëntie lock-in-effecten veroorzaken (zie de paragrafen [17-24](#)).
- 07** We constateerden dat de vier voor deze controle geselecteerde lidstaten (België, Italië, Cyprus en Litouwen) subsidiabiliteitscriteria toepasten bij het selecteren van specifieke renovatieprojecten voor de RRF-maatregelen, zij het met enkele beperkingen. Daarnaast voerden ze geen vergelijkende beoordeling van de ingediende renovatieprojecten uit. Alle subsidiabele renovatieprojecten werden gefinancierd zonder een vergelijkende kwaliteitsbeoordeling, waardoor de gerichtheid ervan mogelijk werd beperkt tot soorten werkzaamheden die hoge nominale energiebesparingen zouden opleveren (zie de paragrafen [25](#) en [26](#)).
- 08** Bij de beoordeling van de RRF-hervormingen stelden we vast dat noch de RRF-verordening, noch de richtsnoeren van de Commissie duidelijke definities bevatten van wat een hervorming inhoudt, hetgeen leidde tot inconsistenties tussen de nationale herstel- en veerkrachtplannen (national recovery and resilience plans — NRRP's) in het kader van de RRF. Bovendien zijn de effecten van de RRF-hervormingen op investeringen in energie-efficiëntie en dus op energiebesparingen door het ontbreken van geschikte indicatoren moeilijk te meten (zie de paragrafen [27-31](#)).

- 09** Uit onze analyse van de voortgang van de maatregelen bleek dat het bij de meeste RRF-maatregelen betreffende energie-efficiëntie in de woningsector in de EU-lidstaten ontbrak aan resultaatgerichte streefdoelen voor te besparen energie. De lidstaten volgden de richtsnoeren van de Commissie en baseerden de streefdoelen op outputindicatoren. Dit beperkt de mogelijkheid om de resultaten van de RRF-maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie te beoordelen en de prestaties te evalueren (zie de paragrafen [32-35](#)).

Aanbeveling 1

Verbeter de doelgerichtheid van renovatiemaatregelen

Bij de beoordeling van de maatregelen voor de renovatie van woongebouwen die worden voorgedragen voor financiering in het kader van het volgende MFK, moet de Commissie nagaan in hoeverre de lidstaten:

- a) grondige renovaties in hun maatregelen opnemen;
- b) een duidelijk streefdoel vaststellen voor elke passende afzonderlijke maatregel wat betreft de te realiseren energiebesparingen, om de resultaten van alle maatregelen en lidstaten bij te houden en aggregatie te vergemakkelijken. Het streefdoel moet goed onderbouwd zijn en in overeenstemming zijn met de opzet van de maatregel, de verstrekte financiering en het oorspronkelijke basisscenario en de oorspronkelijke behoeften.

Streefdatum voor de uitvoering: 2027

- 10** Daarnaast constateerden we dat er veel vraag was naar maatregelen die eenvoudig uit te voeren zijn of op brede steun kunnen rekenen, en dat dergelijke maatregelen snel vorderen. Bij complexere maatregelen, zoals maatregelen die dak- en wandisolatie omvatten, werden vertragingen ondervonden bij de uitvoering of bij geringe vraag; dit leidde tot herzieningen van de NRRP's. We merkten op dat, ondanks deze herzieningen, het risico bestaat dat sommige RRF-maatregelen niet binnen de RRF-termijnen worden voltooid, wat van invloed kan zijn op de verwezenlijkte resultaten (zie de paragrafen [36-40](#)).

- 11** De Commissie moedigt de lidstaten aan energieprestatiecertificaten (EPC's) te gebruiken als het belangrijkste instrument voor de berekening van de gerealiseerde energiebesparingen voor alle door de EU gesteunde programma's, met inbegrip van de RRF. Deze certificaten helpen bij het vaststellen van de verbeteringen in gerenoveerde gebouwen. De informatie over energiebesparingen in de energieprestatiecertificaten is echter niet voldoende betrouwbaar, vergelijkbaar of gedetailleerd om te worden gebruikt voor de zinvolle monitoring van de resultaten. Er is met name een kloof tussen het geraamde verbruik (zoals berekend aan de hand van de energieprestatiecertificaten) en het werkelijke verbruik, aangezien deze laatste ook wordt bepaald door menselijk gedrag. Als er geen rekening wordt gehouden met deze kloof, leidt dit tot aanzienlijke verschillen tussen de geschatte en de werkelijke besparingen (zie de paragrafen [41-47](#)).
- 12** Wat de betrouwbaarheid betreft, constateerden we dat de door de nationale of regionale autoriteiten uitgevoerde controles van energieprestatiecertificaten een significant niveau van afwijkingen aan het licht brachten. Onze analyse van de certificaten en alternatieve methoden die in de geselecteerde lidstaten werden toegepast, bracht bijkomende tekortkomingen aan het licht, zoals onjuiste ramingen van het energieverbruik, die van invloed waren op de gerapporteerde besparingen (zie de paragrafen [48-55](#)).
- 13** We constateerden ook dat de door de Commissie gerapporteerde informatie over energiebesparingen in het kader van gemeenschappelijke indicator 1 betrekking heeft op alle RRF-maatregelen, ook voor die welke betrekking hebben op openbare gebouwen of ondernemingen. De gegevens worden echter door de lidstaten in geaggregeerde vorm toegezonden, waardoor het niet mogelijk is de voortgang van de renovaties van woongebouwen specifiek te beoordelen. De Commissie geeft niet duidelijk aan dat de informatie over de besparingen zijn gebaseerd op theoretische berekeningen die de daadwerkelijke besparingen onvoldoende weerspiegelen. Voorts voert de Commissie aanvaardbaarheidscontroles uit, maar controleert zij de cijfers niet nader, wat de mogelijkheid tot het uitvoeren van adequate prestatie-monitoring beperkt (zie de paragrafen [56-61](#)).

- 14** Tot slot bleek uit onze analyse van de kosten voor de ondersteuning van renovatieprojecten in het kader van de RRF dat de kosten per eenheid bespaarde energie in de geselecteerde lidstaten sterk varieerden, wat niet verder werd geanalyseerd door de Commissie. Over het algemeen wordt de kosteneffectiviteit van maatregelen voor de renovatie van gebouwen niet bijgehouden. Wij zijn met name van mening dat de Italiaanse *Superbonus*-maatregel, die zowel met Italiaanse middelen als met RRF-middelen werd gefinancierd en die tot 110 % van de door de ontvangers gemaakte kosten dekte, niet in overeenstemming was met de beginselen van goed financieel beheer en geen kosteneffectief gebruik van EU-middelen inhield. Hoewel de RRF was bedoeld als een “prestatiegericht instrument”, bevat de verordening geen verplichting om de kosteneffectiviteit bij te houden (zie de paragrafen [62-69](#)). In ons recente [Speciaal verslag 14/2026 over de traceerbaarheid en transparantie van de RRF](#) hebben wij gewezen op tekortkomingen in de verzameling van gegevens over werkelijke kosten en hebben wij aanbevolen dergelijke informatie te gebruiken om een efficiënt gebruik van EU-middelen te beoordelen en te realiseren.

Aanbeveling 2

Rapporteer op transparante wijze over besparingen en evalueer de RRF-maatregelen ter verbetering van de energie-efficiëntie van woongebouwen

Om de resultaten van de uit de RRF gefinancierde maatregelen voor energie-efficiëntie van woongebouwen beter te beoordelen, moet de Commissie:

- a) meer informatie verstrekken over de methodologie die voor gemeenschappelijke indicator 1 is gebruikt en toelichten hoe deze de betrouwbaarheid van de door de lidstaten gerapporteerde besparingen beïnvloedt;

Streefdatum voor de uitvoering: eind 2026

- b) de resultaten en de kosteneffectiviteit van de maatregelen voor de energie-efficiëntie van woongebouwen evalueren om lessen te trekken voor toekomstige programma's, met name wat betreft het passende niveau van overheidssteun voor renovatiemaatregelen.

Streefdatum voor de uitvoering: eind 2028, in het kader van de ex-postevaluatie van de RRF door de Commissie

Aanbeveling 3

Verbeter het bijhouden van de energiebesparingsprestaties

Om de energiebesparingsprestaties beter te kunnen volgen, moet de Commissie voor het volgende MFK:

- a) de methodologie voor betrouwbare rapportage over de met renovatiemaatregelen bespaarde energie verbeteren, onder meer door rekening te houden met het verschil tussen de geschatte en de werkelijke energiebesparing;
- b) voor elke relevante maatregel betrouwbare informatie verzamelen over de behaalde resultaten en de betaalde bedragen (door de EU, lidstaten of particulieren).

Streefdatum voor de uitvoering: december 2027

02

Onze bevindingen nader bekeken

Uit de RRF gefinancierde energie-efficiëntiemaatregelen worden belemmerd door tekortkomingen in de opzet

15 De [RRF-verordening](#) biedt lidstaten de mogelijkheid om in het kader van hun nationale herstel- en veerkrachtplannen (national recovery and resilience plans — NRRP's) maatregelen te ontwerpen die bijdragen tot het verbeteren van de efficiëntie van woongebouwen. We onderzochten de belangrijkste kenmerken van de opzet van de RRF en de wijze waarop uit de RRF gefinancierde maatregelen voor energie-efficiëntie van woongebouwen werden ontworpen, met bijzondere aandacht voor de 28 maatregelen die zijn ontworpen in de vier door ons geselecteerde lidstaten, bestaande uit 18 investeringen en 10 hervormingen (zie [bijlage II](#)).

16 Wij verwachtten:

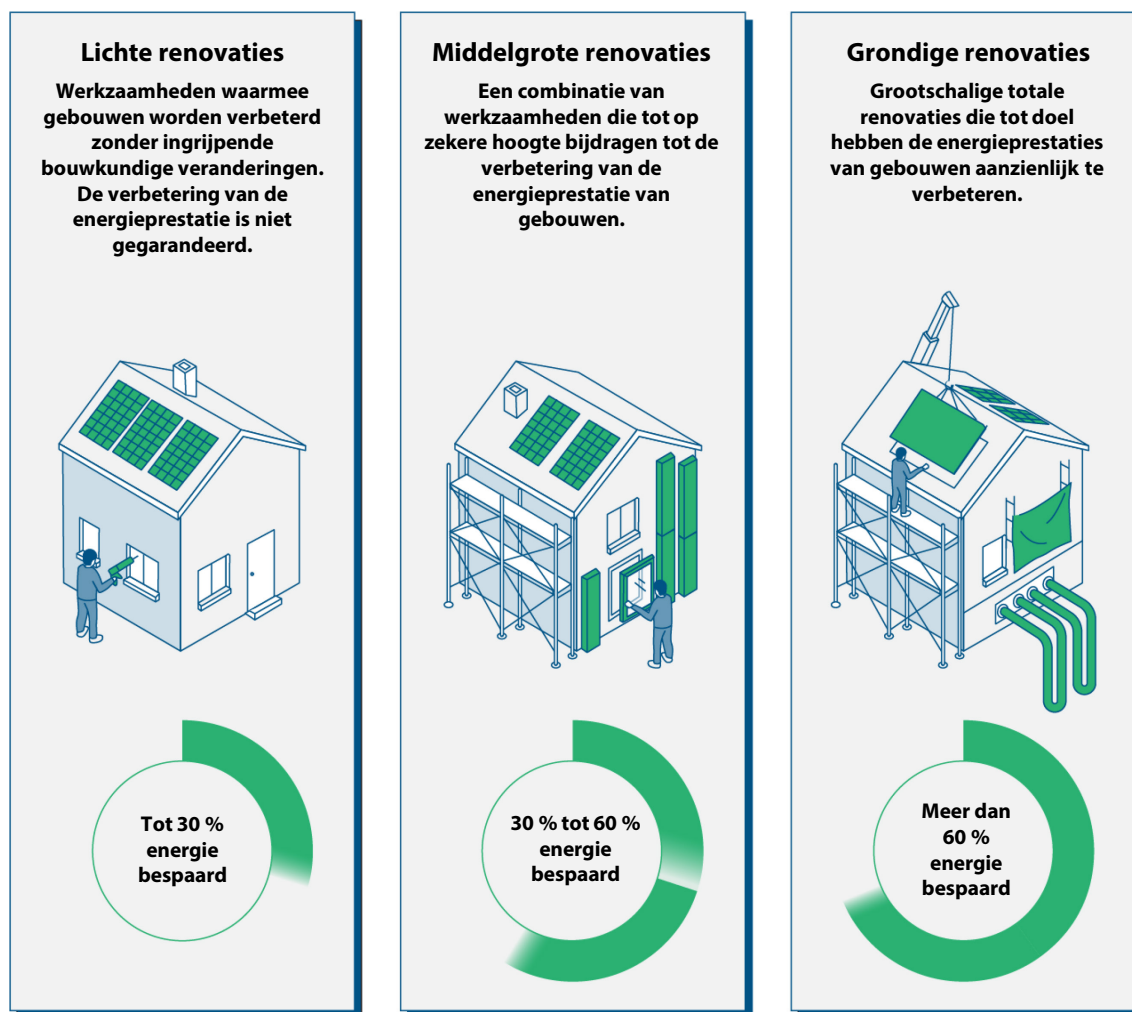
- maatregelen om de renovatiebehoeften inzake het gebouwenbestand adequaat aan te pakken;
- hervormingen om investeringen in energie-efficiëntie te verhogen of aan te vullen.

RRF-renovatiemaatregelen zijn niet rechtstreeks gericht op grondige renovaties

- 17** Om relevant te zijn, moeten de RRF-maatregelen voor in de NRRP's opgenomen woongebouwen inspelen op de specifieke behoeften inzake het gebouwenbestand in elke lidstaat, in overeenstemming met de doelstellingen van het EU-beleid inzake energie-efficiëntie. We hebben de relevantie gecontroleerd door de [RRF-verordening](#), het EU-beleidskader voor energie-efficiëntie en de NRRP's te onderzoeken en de redenen voor de keuzes van de lidstaten met betrekking tot RRF-maatregelen en onderliggende projecten te analyseren.
- 18** Op grond van de [richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen](#) van 2018 — een essentieel onderdeel van het EU-beleidskader voor energie-efficiëntie (zie [bijlage I](#)) — moesten de lidstaten uiterlijk in maart 2020 een nationale langetermijnrenovatiestrategie vaststellen om hun woningbestand tegen 2050 zeer energie-efficiënt en koolstofvrij te maken. Om deze doelstelling te bereiken, wordt in de richtlijn uitdrukkelijk verwezen naar een groter aantal “grondige renovaties”, een term die de Commissie heeft gedefinieerd in haar [Aanbeveling \(EU\) 2019/786](#) ([figuur 2](#)). In het verlengde hiervan heeft de Commissie in oktober 2020 haar strategie voor een [renovatiegolf](#) gepresenteerd om de renovatie van gebouwen te stimuleren en grondige renovaties te bevorderen. De Commissie benadrukte dat het jaarlijkse percentage grondige renovaties in de EU gemiddeld slechts 0,2 % bedroeg².

² [COM\(2020\) 662](#) — Een renovatiegolf voor Europa; Europese Commissie, [Comprehensive study of building energy renovation activities and the uptake of nearly zero-energy buildings in the EU](#).

Figuur 2 | Verschillende soorten renovaties

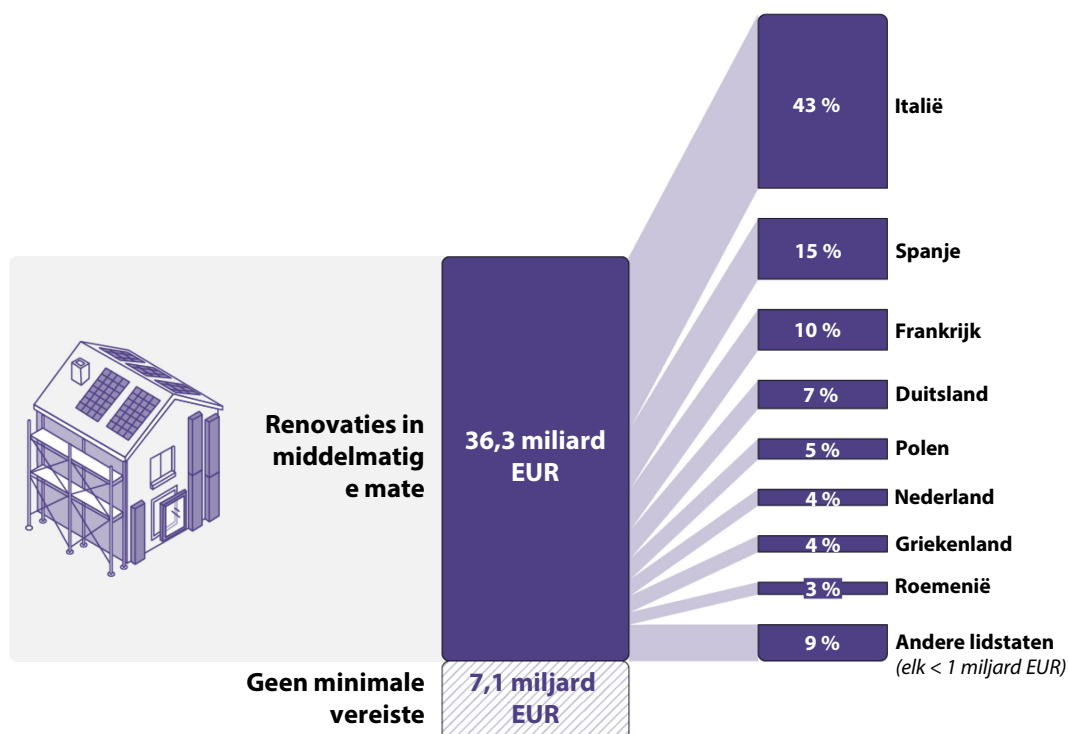

Bron: ERK, op basis van [Aanbeveling\(EU\) 2019/786](#) van de Commissie. Dit zijn de toepasselijke definities voor energie-efficiëntiemaatregelen.

- 19** Deze nationale langetermijnstrategieën voor renovatie hadden, samen met eventuele aanvullende behoefteanalyses die de lidstaten vóór de start van de RRF hebben uitgevoerd, als basis kunnen dienen voor het vaststellen van grondige, kosteneffectieve renovatiemaatregelen die inspelen op de specifieke behoeften inzake het nationale gebouwenbestand, waaronder de noodzaak om grondige renovaties te stimuleren. De [RRF-verordening](#) vereiste echter niet specifiek dat RRF-maatregelen gebaseerd zijn op een specifieke evaluatie of behoefteanalyse.

- 20** De [RRF-verordening](#) bevat een algemene vereiste inzake consistentie met EU-doelstellingen en nationale strategische documenten, waaronder de nationale energie- en klimaatplannen. In de [richtsnoeren van de Commissie](#) werd de lidstaten verzocht in hun NRRP's aan te geven hoe specifieke maatregelen die in deze plannen zijn uiteengezet, versneld kunnen worden uitgevoerd met behulp van de NRRP's. Noch in deze richtsnoeren, noch in de [RRF-verordening](#) werd echter gespecificeerd hoe de Commissie dit moet controleren.
- 21** Bij haar beoordeling ging de Commissie na of de door de lidstaten voorgestelde maatregelen in overeenstemming waren met het bestaande kader. Toen de geselecteerde lidstaten besloten welke maatregelen ter bevordering van de energie-efficiëntie van woongebouwen zij in hun NRRP's zouden opnemen, waren hun beslissingen niet gebaseerd op een specifieke evaluatie of behoefteanalyse maar verwezen deze in het algemeen naar de nationale langetermijnstrategieën voor renovatie. Op basis van besprekingen met de autoriteiten van de lidstaten merken wij op dat de selectie van RRF-maatregelen werd beïnvloed door het relatief korte tijdsbestek dat beschikbaar was voor het opstellen van de NRRP's en de noodzaak om maatregelen te kiezen die binnen het tijdschema van de RRF konden worden uitgevoerd (d.w.z. uiterlijk in augustus 2026).
- 22** Bovendien werd in de RRF-verordening niet verwezen naar grondige renovaties. We constateerden dat slechts een van de 27 lidstaten (Roemenië) een maatregel had gekoppeld aan een streefdoel waarin expliciet naar grondige renovaties werd verwezen. Voor de meeste uit de RRF gefinancierde maatregelen voor de energie-efficiëntie van woongebouwen was steun nodig om gemiddeld ten minste een middelmatige mate van renovatie na te streven, en renovaties in middelmatige mate vertegenwoordigden 83 % van de geraamde kosten van de maatregelen. Voor de resterende 17 % van de geraamde kosten van de RRF voor maatregelen voor de energie-efficiëntie van woongebouwen waren geen minimale energiebesparingen vereist (zie [figuur 3](#)). Zo vereisten maatregelen die gericht waren op particuliere gebouwen in België geen minimale energiebesparingen.

Figuur 3 | Toewijzingen uit de RRF aan woongebouwen, op basis van vereisten, met uitsplitsing per lidstaat

Bron: ERK, op basis van de door de Commissie verstrekte RRF-gegevens — laatste actualisering in januari 2026.

- 23** Daarnaast heeft de Commissie, zoals uiteengezet in ons [Speciaal verslag 14/2024 van 2024 over de groene transitie in het kader van de RRF](#), gespecificeerd dat een renovatiemaatregel, om in het kader van de RRF-verordening als van middelmatige mate te worden beschouwd, gericht moet zijn op het bereiken³ van “gemiddeld 30 % van de besparing op primaire energie”, wat overeenkomt met de laagst mogelijke drempel voor deze categorie ([figuur 2](#)). Bovendien gold de vereiste voor de maatregel als geheel en niet voor elk project afzonderlijk. Van de vier geselecteerde lidstaten paste alleen Italië een strengere regel toe, aangezien het eiste dat alle RRF-projecten een minimumdrempel van 40 % aan energiebesparingen moesten bereiken. Of deze drempels worden bereikt, hangt ook af van de betrouwbaarheid van de raming van de gerealiseerde besparingen, die wij in het tweede deel van het verslag onderzoeken (zie de paragrafen [32-69](#)).

³ Bijlage VI bij de [RRF-verordening](#).

24 Hoewel geen van de geselecteerde lidstaten grondige renovaties in hun streefdoelen had opgenomen (zie paragraaf 22), merkten we op dat Cyprus een aantal grondige renovatieprojecten had geselecteerd in het kader van een specifieke maatregel (goed voor 20 % van de aan renovaties toegewezen middelen). In de andere drie lidstaten hebben we geconstateerd dat de RRF-maatregelen niet waren gericht op het bevorderen van grondige renovaties. Het financieren van renovaties die de energieprestatie van het gebouw niet aanzienlijk verbeteren, dreigt tot een “lock-in-effect” te leiden (*kader 1*). In verschillende onderzoeksrapporten⁴ is gewaarschuwd dat de nadruk op gematigde maatregelen zonder een integrale planning kan leiden tot lock-in-effecten, waarbij beslissingen over renovaties toekomstige opties beperken of leiden tot investeringen die suboptimaal zijn voor de doelstellingen op het gebied van decarbonisatie op de lange termijn.

Kader 1

Lock-in-effect van renovatiewerkzaamheden

Een lock-in-effect kan optreden wanneer middelgrote renovaties grondigere energie-efficiëntierenovaties in de weg staan als gevolg van extra kosten, de noodzaak om de initiële investering terug te verdienen of technische redenen. Bijvoorbeeld:

- niet-gecoördineerde isolatiewerkzaamheden (er kunnen niet altijd extra lagen worden aangebracht)⁵;
- gebruik van materialen die onverenigbaar zijn met toekomstige oplossingen;
- installatie van verwarming/systemen voor warm water zonder rekening te houden met toekomstige isolatiewerkzaamheden (kan leiden tot overdimensionering) of vice versa;
- volledige renovaties (waargenomen in de geselecteerde lidstaten) die slechts een gemiddelde energieklaas bereiken (wanneer verdere verbeteringen afbraak zouden vereisen) zonder dat er een gefaseerde grondige renovatie was gepland.

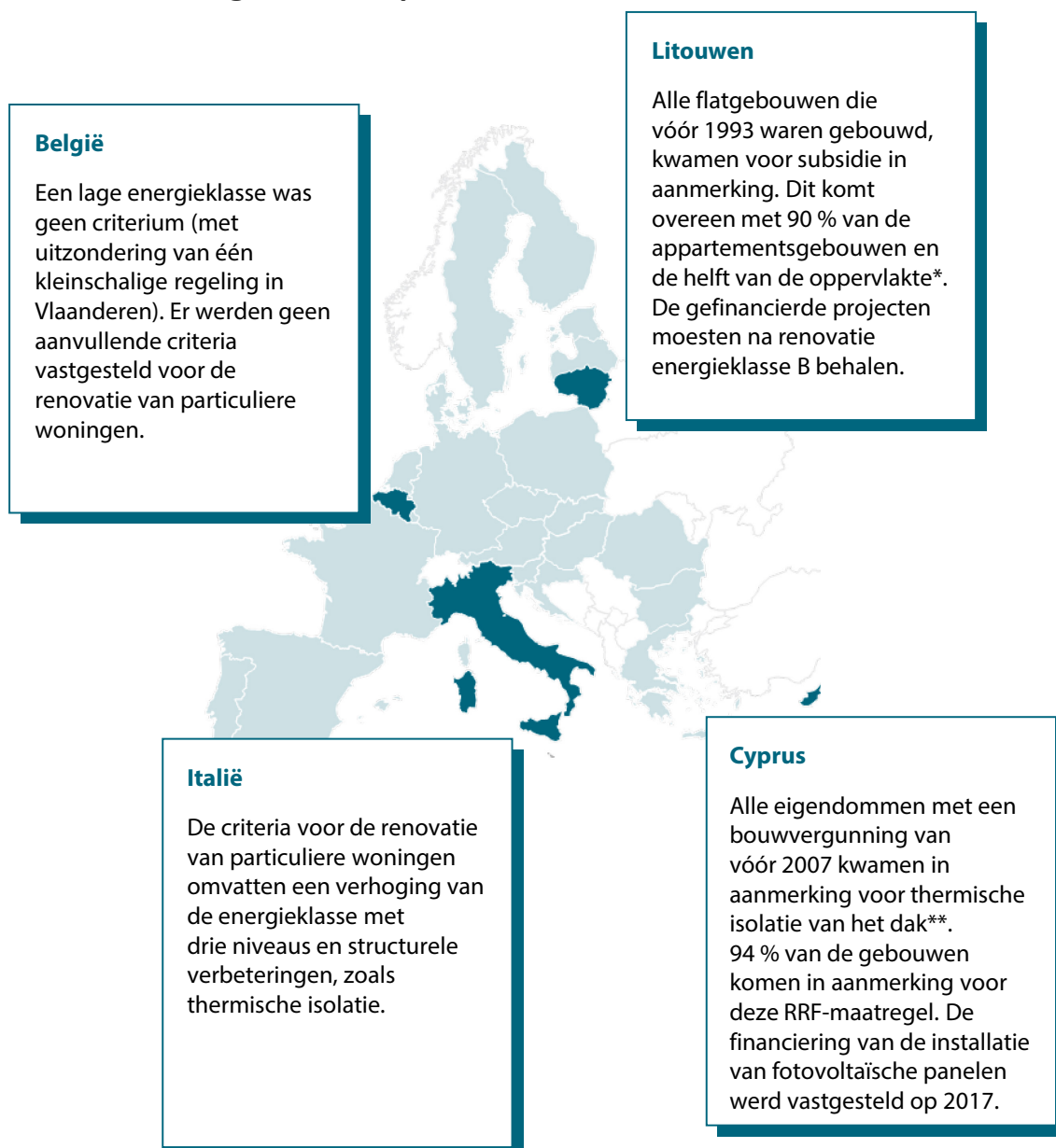
Bron: ERK, op basis van studies en de beoordeelde projecten.

⁴ BPIE, [Deep Renovation: Shifting from exception to standard practice in EU policy briefing](#); Gepts B., [Where is the potential for deep \(energy\) renovations?](#), Barbosa G. en Almeida M., [Strategies for implementing and scaling Renovation Passports](#).

⁵ Barbosa G., [Building renovation passports for affordable and digital deep renovation](#); L'Énergie en Wallonie, [Guide de la rénovation énergétique et durable des logements en Wallonie](#), hoofdstuk 5, delen 2.3 en 2.7.

25 Bij de besluitvorming over specifieke renovatieprojecten voor de RRF-maatregelen hebben de geselecteerde lidstaten projecten goedgekeurd op basis van subsidiabiliteitscriteria en alle subsidiabele projecten gefinancierd zolang er financiering beschikbaar was. **Figuur 4** bevat voorbeelden van subsidiabiliteitscriteria die worden gebruikt door de voor deze controle geselecteerde lidstaten. De subsidiabiliteitscriteria in de geselecteerde lidstaten waren vaak niet erg selectief en schreven niet voor dat de financiering gericht moest zijn op gebouwen met een lage energieklassse of huishoudens die meer financiële steun nodig hadden. Deze lidstaten hebben evenmin van de selectiecriteria gebruikgemaakt om aanvragen te rangschikken. In het geval van Cyprus was deze keuze een bewuste vereenvoudigingsmaatregel om het aantal projecten te vergroten, binnen de tijdsbeperkingen van de RRF. Het gebruik van dergelijke criteria had kunnen leiden tot een meer resultaatgerichte projectselectie, waardoor de verwachte energiebesparingen werden gemaximaliseerd.

Figuur 4 | Voorbeelden van gevallen waarin de selectie van RRF-projecten uitsluitend was gebaseerd op subsidiabiliteitscriteria

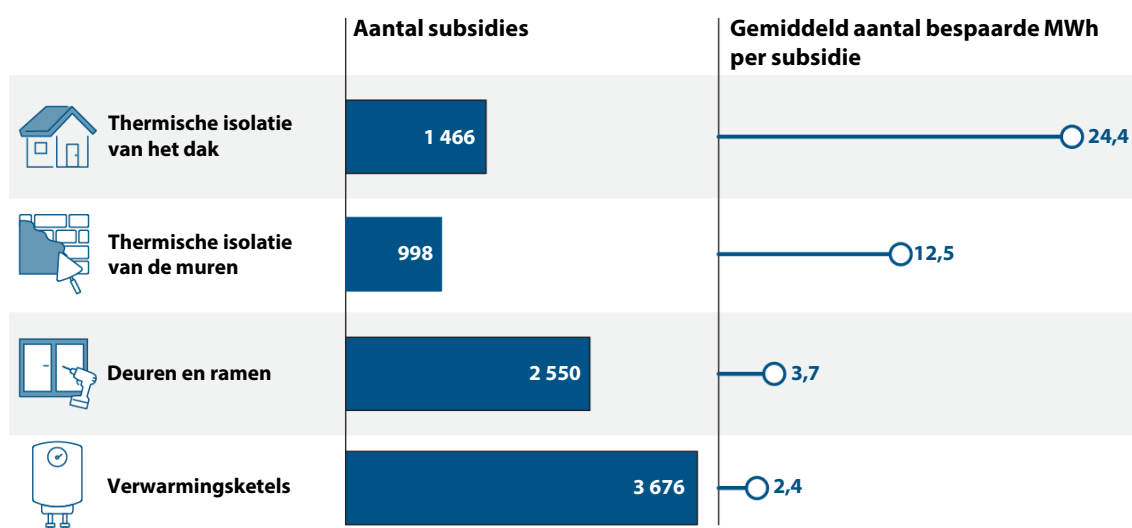

Opmerking: * = langetermijnrenovatiestrategie (LTRS) van Litouwen van 2021, tabellen 3 en 4; ** = langetermijngebouwenrenovatiestrategie van Cyprus van 2020, blz. 13.

Bron: ERK.

26 Aangezien de projectselectie in de geselecteerde lidstaten geen kwaliteitsbeoordeling van de ingediende projecten omvatte, bestaat het risico dat de gefinancierde renovaties gericht zijn op soorten werkzaamheden die lagere nominale energiebesparingen opleveren. Uit [figuur 5](#) blijkt dat projecten in België (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) vooral gericht waren op middelgrote of lichte renovaties (zoals het vervangen van verwarmingsketels of ramen). Bijgevolg ondersteunde de RRF in de geselecteerde lidstaten over het algemeen renovatieregelingen die gericht waren op een breder scala aan huishoudens en gebouwen om in kortere tijd meer te renoveren. Door prioriteit te geven aan middelgrote of lichte renovaties hebben de lidstaten hun aandacht afgeleid van het realiseren van energiebesparingen op de lange termijn door middel van grondige renovaties. Bovendien bestaat het risico dat dit in de toekomst tot lock-in-effecten leidt.

Figuur 5 | Aantal subsidies en gemiddelde energiebesparing in MWh (2023), Brussels Hoofdstedelijk Gewest, naar soort werkzaamheden

Opmerking: Deze cijfers hebben niet uitsluitend betrekking op door de RRF gefinancierde projecten.

Bron: [Jaarlijks statistisch verslag](#), RENOLUTIE 2023 BHG.

De hervormingen waren niet duidelijk gedefinieerd en het effect ervan op investeringen en energiebesparingen is niet aangetoond

- 27** Volgens de RRF-verordening moeten RRF-hervormingen en -investeringen een samenhangend pakket⁶ vormen en structurele veranderingen⁷ teweegbrengen bij de betrokken overheden of beleidsmaatregelen⁸. We hebben in de door ons geselecteerde lidstaten tien hervormingen geïdentificeerd en hebben het verband tussen deze hervormingen en de RRF-investeringen geanalyseerd, evenals hun potentieel om toekomstige renovaties mogelijk te maken of te ondersteunen.
- 28** In ons [Speciaal verslag 10/2025 van 2025 over arbeidsmarkthervormingen in het kader van de RRF](#) merkten we op dat in de [RRF-verordening](#) wordt verwezen naar investeringen en hervormingen maar dat deze geen definitie van deze begrippen bevat, en dat hiertussen evenmin een duidelijk onderscheid wordt gemaakt. We merkten ook op dat wat een hervorming inhoudt tot op zekere hoogte subjectief bleef, zelfs na de publicatie van de richtsnoeren van de Commissie⁹. In de door ons onderzochte NRRP's werd het begrip hervorming door de lidstaten verschillend toegepast doordat een duidelijke definitie ontbrak. De Commissie zorgde evenmin voor een consistente aanpak in alle NRRP's. Zo bestempelde België aanpassingen aan zijn subsidieregelingen en de financiering van daarmee samenhangende projecten als "hervormingen", terwijl Italië soortgelijke wijzigingen in zijn renovatieregeling als "investeringen" aanmerkte. De mate van subjectiviteit bij de indeling van maatregelen bevestigt de eerdere bevinding van de ERK.
- 29** We hebben drie maatregelen aangetroffen die als hervormingen werden aangemerkt maar in feite investeringen waren, twee in België en een in Litouwen. Deze hadden betrekking op aanzienlijke projectuitgaven en hielden geen ingrijpende wijzigingen in de renovatieregelingen in. Toen de maatregel in Litouwen in het kader van het REPowerEU-hoofdstuk werd herhaald, werd deze als een investering beschouwd. We zijn van mening dat het feit dat investeringsmaatregelen "hervormingen" worden genoemd hun potentieel om bestaande belemmeringen weg te nemen en investeringen mogelijk te maken, vermindert.

⁶ Overweging 32 van de [RRF-verordening](#).

⁷ [SWD\(2021\) 12](#) — "Guidance to member states — recovery and resilience plans".

⁸ Bijlage V bij de [RRF-verordening](#).

⁹ [SWD\(2021\) 12](#).

- 30** Daarnaast troffen we andere hervormingen aan die investeringen mogelijk zouden kunnen maken. Er waren echter geen — of onvoldoende — gegevens beschikbaar om de effecten ervan op investeringen binnen de RRF of daarbuiten aan te tonen (zie de voorbeelden in [kader 2](#)).

Kader 2

Voorbeelden van de beoordeling van de potentiële effecten van hervormingen op investeringen in energie-efficiëntie

België, Italië, Cyprus, Litouwen: hervormingen om éénloketsystemen op te zetten om de informatiekloof voor burgers te dichten — die een belemmering kan vormen voor renovaties — zouden toekomstige investeringen in energie-efficiëntie mogelijk kunnen maken, maar het effect daarvan is nog niet aangetoond.

Litouwen: het NRRP omvatte een hervorming die een nieuwe methode met gebruikmaking van houten panelen bij renovatie stimuleerde door de bouwvoorschriften aan te passen, demonstratieprojecten op te zetten en de lokale industrie te ontwikkelen. Het ontbrak echter aan haalbaarheidsstudies en analyses van de potentiële omvang van het gebruik en mogelijke knelpunten voor de vaststelling ervan.

- 31** In onze [analyse inzake de lessen die te trekken zijn uit de tekortkomingen van de RRF](#) merkten we op dat de mate waarin het resultaat of de impact van de RRF-hervormingen kan worden beoordeeld, beperkt is door het ontbreken van geschikte indicatoren. We zijn van mening dat het daarom moeilijk is om aan te tonen dat uit de RRF gefinancierde hervormingen voor energie-efficiëntie grotere besparingen opleveren dan investeringen alleen.

Er waren vertragingen bij de uitvoering en tekortkomingen in de monitoring van energiebesparingen

32 Geplande renovatiemaatregelen moeten tijdig en in overeenstemming met de NRRP's worden uitgevoerd om vooruitgang te boeken bij de verwezenlijking van de doelstellingen ervan. Er moeten robuuste monitoringinstrumenten voorhanden zijn om de prestaties van de maatregelen voor energie-efficiëntie te beoordelen, bij te houden en er verslag over uit te brengen. Daarom hebben we gekeken naar de uitvoering van de RRF-maatregelen en verwachtten we dat:

- met maatregelen binnen de gestelde termijnen de resultaatgerichte streefdoelen zouden worden verwezenlijkt, gezien de prestatiegerichte aard van de RRF;
- de lidstaten betrouwbare informatie over de daadwerkelijk bespaarde energie zouden verzamelen en dat de Commissie daarover verslag zou uitbrengen;
- de Commissie en de lidstaten de voortgang van de uitvoering van de maatregelen zouden volgen, met inbegrip van de kosteneffectiviteit van de gefinancierde maatregelen.

Complexe investeringsmaatregelen voor renovatie ondervonden vertragingen bij de uitvoering en moesten worden herzien

33 De RRF was bedoeld als een “prestatiegericht instrument”, op basis van bereikte resultaten, gemeten aan de hand van vastgestelde mijlpalen en streefdoelen. We onderzochten in hoeverre de [RRF-verordening](#) en de [bijbehorende richtsnoeren](#) de opname van resultaatgerichte streefdoelen in de NRRP's ondersteunden. Vervolgens beoordeelden we of de resultaatgerichte streefdoelen verband hielden met de NRRP-maatregelen in de geselecteerde lidstaten. Aangezien alle maatregelen uiterlijk op 31 augustus 2026 moeten zijn voltooid¹⁰, hebben we geanalyseerd of de verschillende soorten renovatiemaatregelen in onze geselecteerde lidstaten volgens plan vorderden, of er sprake was van een achterstand en of verwezenlijking van de maatregelen binnen de RRF-termijnen haalbaarder wordt door herziening ervan.

¹⁰ Artikel 18, lid 4, punt i), van de [RRF-verordening](#).

- 34** Hoewel de RRF-verordening bepaalt dat elke maatregel moet worden gekoppeld aan mijlpalen, streefdoelen en indicatoren om de voortgang van de uitvoering te monitoren, vereist zij niet uitdrukkelijk dat streefdoelen resultaatgericht zijn. In de [richtsnoeren van de Commissie](#) voor de lidstaten wordt gespecificeerd dat mijlpalen en streefdoelen gebaseerd moeten zijn op inputindicatoren of, bij voorkeur, outputindicatoren.
- 35** We constateerden dat de kwantitatieve streefdoelen voor de gecontroleerde maatregelen in de NRRP's voornamelijk gericht waren op output (bv. aantal renovaties of gerenoveerd areaal) en niet zozeer op resultaten (vermindering van het energieverbruik). Dit beperkt de mogelijkheid voor de Commissie om de resultaten van de maatregelen te beoordelen en de prestaties van de RRF op het gebied van energie-efficiëntie te evalueren. In eerdere verslagen concludeerden we dat met de RRF-streefdoelen de voortgang van de uitvoering wordt gemeten in plaats van de prestaties. Van de 111 renovatiemaatregelen in alle EU-lidstaten troffen we slechts drie gevallen aan waarin resultaatgerichte streefdoelen werden toegepast. Een van deze voorbeelden is de belangrijkste Italiaanse regeling voor de renovatie van particuliere gebouwen. [Figuur 6](#) geeft een overzicht van de soorten streefdoelen in verband met renovatiemaatregelen in de geselecteerde lidstaten.

Figuur 6 | Streefdoelen in de geselecteerde lidstaten

Beschrijving van de indicator		 België	 Italië	 Cyprus	 Litouwen
OUTPUT	Aantal wooneenheden	✓		✓	
	Gerenoveerde oppervlakte		✓		✓
	Ondertekening van juridische overeenkomsten (financieringsinstrument)		✓		
	Voltooiing van voorbereidende werkzaamheden (houten panelen)				✓
RESULTAAT	Aantal bespaarde MWh		✓		

Bron: ERK, op basis van de uitvoeringsbesluiten van de Raad.

- 36** In de geselecteerde lidstaten hebben we geconstateerd dat er veel behoefte was aan bepaalde RRF-maatregelen, omdat deze gemakkelijker uit te voeren zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de eenvoudigere renovatiemaatregel in Cyprus (“Bevordering van afzonderlijke energie-efficiëntiemaatregelen” — zie [bijlage III](#)), waarmee voornamelijk de installatie van fotovoltaïsche (PV) panelen wordt gefinancierd. Zoals weergegeven in [kader 3](#) is de installatie van fotovoltaïsche panelen een investering met een korte terugverdientijd. Ook maatregelen waarvoor geen minimumniveau aan besparingen geldt, vorderen snel, zoals een maatregel ter ondersteuning van renovaties van particuliere gebouwen in België.

Kader 3

Voorbeeld van een korte terugverdientijd voor door de RRF ondersteunde installatie van fotovoltaïsche panelen in Cyprus

Begunstigden van de eenvoudigere renovatiemaatregelen (zie paragraaf [36](#)) in Cyprus kunnen deelnemen aan de nationale salderingsregeling, die niet wordt gedekt door de RRF-maatregel. Hierdoor kunnen begunstigden de door fotovoltaïsche panelen geproduceerde energie voor toekomstig gebruik behouden door deze virtueel op te slaan. Dit levert de begunstigde onmiddellijk financiële voordelen op, aangezien deze de installatiekosten snel kan terugverdienen dankzij lagere energierekeningen. De Cypriotische autoriteiten schatten de terugverdientijd op 3,5 tot vijf jaar.

We erkennen dat de toegenomen penetratie van hernieuwbare energie uit fotovoltaïsche panelen in de Cypriotische elektriciteitsmix een positieve ontwikkeling is. Tijdens onze controles ter plaatse bevestigden sommige begunstigden echter dat de energiekredieten die beschikbaar waren na de installatie van fotovoltaïsche panelen hen in staat stelden hun energieverbruik te handhaven of zelfs te verhogen.

- 37** Met het Italiaanse *Superbonus*-renovatieprogramma, dat zowel met Italiaanse middelen als met RRF-middelen werd gefinancierd, werd tot 110 % van de door de ontvangers gemaakte kosten ondersteund. We zijn van mening dat dit niveau van steun niet in overeenstemming is met de beginselen van goed financieel beheer en dat het negatieve gevolgen heeft voor de kosteneffectiviteit van de maatregel (zie [kader 5](#)). Van deze maatregel werd door een half miljoen begunstigden gebruikgemaakt, wat betekent dat Italië over voldoende afgeronde projecten beschikt om zijn definitieve streefdoel te bereiken.

- 38** Voorts constateerden we dat de Commissie de meeste mijlpalen en streefdoelen in verband met de tien hervormingen die voor deze controle waren geselecteerd, ten tijde van onze controle, d.w.z. tijdens de uitvoeringsperiode van de RRF, beschouwde als verwezenlijkt. We analyseerden de oprichting van centrale éénloketsystemen in het kader van de RRF in de geselecteerde lidstaten. Hoewel het doel van de maatregelen was ervoor te zorgen dat deze diensten operationeel waren, waren deze platforms niet helemaal klaar om burgers die geïnteresseerd zijn in energiebesparende renovaties advies op maat te bieden. We hebben vastgesteld dat er behoefte is aan de uitrol van extra functies.
- 39** Hoewel het korte tijdsbestek van de RRF (zie paragraaf [21](#)) een stimulans vormt voor eenvoudiger renovaties, is het minder geschikt gebleken voor grondige renovaties en complexe investeringen. In dit verband hebben wij vastgesteld dat complexere RRF-maatregelen vertraging hebben opgelopen (12 van de 18 investeringen ondervonden vertraging; zie [bijlage III](#)). Zo liep een maatregel in Italië, die tot doel had het energieverbruik met ten minste 30 kiloton olie-equivalent (ktoe) per jaar te verminderen door middel van stadsverwarming, achter op schema: ten tijde van de controle was voor slechts 6 van de 34 projecten voorfinanciering of een gedeeltelijke betaling ontvangen (wat neerkomt op 5 % van de voor deze maatregel toegewezen RRF-middelen), en was er nog geen enkel project voltooid.
- 40** Om de trage uitvoering en de afgenomen vraag aan te pakken, werden in de geselecteerde lidstaten enkele energie-efficiëntiemaatregelen herzien, waarbij de streefdoelen en de geraamde kosten werden aangepast. De streefdoelen werden naar beneden bijgesteld bij 13 van de 22 maatregelen, terwijl er voor zes aanvullende maatregelen geen bijbehorende streefdoelen waren, alleen mijlpalen (zie [bijlage III](#)). De wijzigingen werden toegestaan op grond van de RRF-verordening¹¹, op voorwaarde dat de Commissie zou beoordelen of de voorgestelde wijzigingen gerechtvaardigd waren, of het herziene NRRP nog steeds voldeed aan de vereisten van de verordening, en of de herziene mijlpalen en streefdoelen duidelijk en realistisch bleven. Ondanks deze herzieningen bestaat het risico dat sommige RRF-maatregelen niet binnen de RRF-termijnen worden voltooid, wat van invloed zou kunnen zijn op de verwezenlijkte resultaten. [Kader 4](#) bevat aanvullende details van onze beoordeling.

¹¹ Artikel 21 van de [RRF-verordening](#).

Kader 4

Voorbeelden van herzieningen van maatregelen die ten tijde van de controle de werkelijke vooruitgang van de maatregelen niet volledig weergeven

Cyprus: Het streefdoel voor de complexe renovatiemaatregel in Cyprus ter ondersteuning van onder meer dak- en wandisolatie werd in november 2025 verlaagd, aangezien de Cypriotische autoriteiten melding maakten van onverwachte omstandigheden die de uitvoering vertraagden. Het streefdoel daalde van 1 100 renovaties tot 800, waardoor het betrokken bedrag daalde van 30 miljoen EUR tot 22 miljoen EUR.

Tegelijkertijd deelden de Cypriotische autoriteiten ons in november 2025, d.w.z. halverwege de uitvoeringsperiode van de maatregel, mee dat 263 projecten waren voltooid, terwijl er voor 1 465 projecten was getekend en deze uiterlijk in juni 2026 moesten zijn voltooid. Dit doet twijfels rijzen over de noodzaak van de herziening.

Bij de laatste herziening is niet volledig rekening gehouden met de werkelijke vooruitgang

België: In juni 2025 was nog geen enkel project in het kader van de maatregel voor sociale huisvesting in Wallonië van start gegaan. In oktober 2025 werd het streefdoel voor deze maatregel herzien. De toewijzing werd verlaagd van 30 miljoen EUR naar 12,5 miljoen EUR, en het streefdoel voor het aantal sociale woningen dat van zonnepanelen moest worden voorzien, werd teruggebracht van 3 600 naar 1 532.

Het risico bestaat nog steeds dat de herziene doelstelling niet wordt verwezenlijkt

Litouwen: De herziening van het NRRP heeft geleid tot een verlaging van het streefdoel van de renovatiemaatregel met 40 %, terwijl de geraamde kosten van de RRF met 32 % zijn gestegen. Uit onze analyse van de vooruitgang blijkt dat slechts ongeveer 77 % van het herziene streefdoel tegen het einde van de looptijd van de RRF kan worden bereikt als gevolg van vertragingen bij de geselecteerde projecten.

Het risico bestaat nog steeds dat de herziene doelstelling niet wordt verwezenlijkt

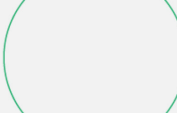
De informatie over energiebesparingen was niet voldoende betrouwbaar, vergelijkbaar of gedetailleerd om te worden gebruikt voor de zinvolle monitoring van de resultaten

- 41** Maatregelen voor energie-efficiëntie in het kader van de RRF zullen naar verwachting bijdragen tot het ambitieuze energie-efficiëntiestreefdoel van de EU, dat gebaseerd is op daadwerkelijke verminderingen van het energieverbruik. Op basis hiervan verwachten we dat deze maatregelen zullen leiden tot meetbare energiebesparingen. We verwachten ook dat de lidstaten de resultaten zullen bijhouden in gebouwen die met RRF-middelen zijn gerenoveerd.

De door lidstaten berekende informatie over energiebesparingen belemmert de vergelijkbaarheid en is van invloed op de betrouwbaarheid

- 42** Het doel van de RRF-maatregelen is het verbeteren van de energieprestaties van gebouwen, wat energiebesparingen en andere voordelen oplevert. Om deze verbeteringen te beoordelen, verzamelen de lidstaten gegevens die doorgaans zijn gebaseerd op energieprestatiecertificaten (EPC's). EPC's zijn in de eerste plaats in het leven geroepen om eigenaren, kopers en huurders van gebouwen te informeren over de energieprestaties van gebouwen (meestal op een schaal van A tot G, van meest tot minst efficiënt).
- 43** In het kader van de RRF-renovatiemaatregelen moedigde de Commissie de lidstaten aan om EPC's te gebruiken voor de berekening van de gerealiseerde energiebesparingen voor alle door de EU gesteunde programma's, met inbegrip van de RRF. Een veelgebruikte aanpak is het vergelijken van het energieverbruik dat wordt vermeld in de EPC's die voor en na renovaties zijn opgesteld (*ex ante* en *ex post*), waarbij het verschil wordt gerapporteerd als bespaarde energie. Deze methodologie werd toegepast door Italië en Litouwen. Ook Cyprus paste deze methode toe (alleen bij complexere renovaties). België heeft gekozen voor alternatieve methoden ([figuur 7](#), paragrafen [50-52](#)).

Figuur 7 | Jaarlijkse besparingen door de geselecteerde lidstaten

	Maatregel	Jaarlijkse besparingen (miljoen kWh)	Gebruikte methodologie
 België	Renovatie van sociale woningen Brussels Hoofdstedelijk Gewest	 11,5	Standaardwaarden en -veronderstellingen
	Renovatie van sociale woningen Vlaanderen	 44,3	Standaardwaarden en -veronderstellingen
	Renovatie van sociale woningen Wallonië	 14,1	Standaardwaarden en -veronderstellingen
	Renovatie van sociale woningen Duitstalige Gemeenschap	 1,0	Standaardwaarden en -veronderstellingen
 Italië	Superbonus	 1 412,2	Ex-ante-EPC en ex-post-EPC (met aanpassingen)
 Cyprus	Bevordering van afzonderlijke maatregelen voor energie-efficiëntie	 419,0	Standaardwaarden en -veronderstellingen
	Bevordering van grootschalige energierenovatie van het woningbestand	 49,8	Ex-ante-EPC en ex-post-EPC*
 Litouwen	Steun voor de renovatie van gebouwen	 67,7	Ex-ante-EPC en ex-post-EPC

Opmerking: * = waarde wordt momenteel geraamd.

Bron: ERK, op basis van de door de lidstaten verstrekte informatie.

- 44** EPC's waren oorspronkelijk ontworpen als instrument voor de beoordeling van activa. Als zodanig zijn ze geschikt om verbeteringen aan een gebouw vast te stellen, rekening houdend met normaal gebruik onder standaardomstandigheden. Ze waren echter niet specifiek ontworpen om op betrouwbare wijze de daadwerkelijke energiebesparingen te berekenen die door een met overheidsmiddelen gefinancierde maatregel worden gerealiseerd.
- 45** Binnen het door de richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen vastgestelde kader worden EPC's opgesteld op basis van gegevens van gebouwen en theoretische aannames om het energieverbruik te schatten. Dit kan afwijken van het werkelijke verbruik, dat wordt beïnvloed door menselijk gedrag. Met deze "prestatiekloof" (zie [figuur 8](#)) wordt geen rekening gehouden in de door de lidstaten gerapporteerde bedragen aan energiebesparingen, wat leidt tot aanzienlijke verschillen tussen geraamde en werkelijke besparingen.

Figuur 8 | De prestatiekloof in de geselecteerde lidstaten

Opmerking: De bovengenoemde studies zijn uitgevoerd op basis van een steekproef van renovaties, ongeacht de financieringsbron.

* = Wallonië: [Bijlage e\) bij de langetermijnrenovatiestrategie van 2020](#); Vlaanderen: [Onderzoek naar de kostenoptimale niveaus bij renovatie van residentiële gebouwen](#), 5.11.1.3 Geschat energieverbruik.

** = [Cyprus building energy performance methodology: A comparison of the calculated and measured energy consumption results](#)

*** = [A Comparative Study on Discrepancies in Residential Building Energy Performance Certification in a Mediterranean Context](#)

**** = [Energy performance gap of the Italian residential building stock: Parametric energy simulations for theoretical deviation assessment from standard conditions](#)

***** = [Energy Performance Gap Analysis in Energy Efficient Residential Buildings in Lithuania](#)

Bron: ERK, gebaseerd op de aangehaalde studies.

- 46** Bovendien wordt bij het opstellen van EPC's niet in alle lidstaten hetzelfde soort informatie verzameld. Zo worden er niet altijd elementen zoals warm water, ventilatie, airconditioning enz. in opgenomen¹². EPC's waren nooit bedoeld om gebouwen in verschillende lidstaten met elkaar te vergelijken. Omdat verschillende landen verschillende elementen opnemen in hun EPC's, zijn de gegevens over energieverbruik en energiebesparingen uit EPC's, zelfs wanneer deze worden uitgedrukt in kWh/jaar, niet direct vergelijkbaar tussen landen. Zo kan in de EU de bovengrens van het energieverbruik voor gebouwen met een A-label variëren tussen een negatieve waarde en bijna 300 kWh/m²/jaar, terwijl de ondergrens voor gebouwen met een G-label kan variëren tussen 200 en 1 005 kWh/m²/jaar. Zelfs binnen dezelfde lidstaat kunnen de verschillen aanzienlijk zijn, wat een vergelijking mogelijk bemoeilijkt. In Litouwen hebben we vastgesteld dat gebouwen met een E-label vóór de renovatie 311 tot 600 kWh/m²/jaar verbruikten. Het verbruik in gebouwen met een F-label varieerde van 263 tot 1 124 kWh/m²/jaar.
- 47** Bovendien stond de [richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen](#) van 2018 de lidstaten toe om EPC's te baseren op het berekende of het gemeten energieverbruik. Terwijl de door ons geselecteerde lidstaten hun methode baseren op het berekende energieverbruik, hanteren andere lidstaten het gemeten energieverbruik. Dit bemoeilijkt de vergelijkbaarheid van de gerapporteerde besparingen nog verder.

¹² [Progress on the implementation of Energy Performance Certificates in EU](#), JRC, 2023.

48 Daarnaast hebben de nationale of regionale autoriteiten in de geselecteerde lidstaten een selectie van EPC's gecontroleerd — die niet specifiek betrekking hadden op RRF-projecten — en daarbij een significant niveau van afwijkingen geconstateerd. Hoewel wij deze inspanningen erkennen, kunnen fouten in de ex-ante-EPC's verhinderen dat de maatregelen die nodig zijn om de energie-efficiëntie van een gebouw te verbeteren correct worden vastgesteld en kunnen de gerapporteerde cijfers onbetrouwbaar worden voor de berekening van de daaruit voortvloeiende energiebesparingen. Evenzo kunnen fouten in de ex-post-EPC's leiden tot een onder- of overschatting van het energieverbruik van gebouwen (zie de voorbeelden hieronder).

- Uit het meest recente rapport¹³ over de door de Italiaanse autoriteiten uitgevoerde risicogebaseerde controles bleek dat bijna de helft van de gecontroleerde EPC's onjuiste of afwijkende waarden bevatte (bv. waarden buiten het aanvaardbare bereik).
- In Vlaanderen leidden de in 2023 uitgevoerde controles volgens de door de regionale autoriteiten verstrekte informatie tot boetes voor één op de acht onderzochte EPC's. De autoriteiten legden ons uit dat dit hoge percentage deels te wijten was aan het feit dat de inspecties gericht waren op gevallen waarbij een ernstig vermoeden van fouten bestond, bijvoorbeeld op basis van klachten van het publiek.
- In Litouwen werden volgens de door de nationale autoriteiten verstrekte informatie 1 518 van de 16 592 in 2024 ingediende certificaten afgewezen door de autoriteiten (9 %). De belangrijkste fouten omvatten fouten bij de berekening van oppervlakten en de onjuiste beoordeling van de kenmerken van bepaalde gebouwen.

49 Toen we onze eigen analyse van de EPC's voor de 19 geselecteerde projecten uitvoerden, ontdekten we nog meer tekortkomingen die de relevantie van EPC's voor het schatten van daadwerkelijke energiebesparingen beperken (zie de voorbeelden hieronder).

- In alle EPC's werden gebouwen behandeld als permanente woningen. Daarom werden de jaarlijkse besparingen berekend alsof de gebouwen volledig in gebruik waren, wat zou kunnen leiden tot de overschatting van de energiebesparingen. Zo had één project (van de vijf) in Italië betrekking op een niet-permanente woning.

¹³ ENEA, [Rapporto annuale sulla certificazione energetica degli edifici](#), 2025.

- Wanneer er nieuwe woonruimten werden toegevoegd (wat het geval was bij twee van de geselecteerde projecten die we ter plaatse hebben bezocht, één in België en één in Italië), werd de energiebesparing berekend op basis van de veronderstelling dat deze ruimten al bestonden, maar niet geïsoleerd waren. Zoals we echter in ons [Speciaal verslag 14/2024 over de bijdrage van de RRF aan de groene transitie](#) hebben aangegeven, leveren dergelijke nieuwe ruimten geen besparingen op, maar zorgen ze juist voor extra energieverbruik.
- Bij vier van de vijf EPC's met betrekking tot projecten in Italië constateerden we verschillende problemen rond de betrouwbaarheid (verkeerde classificaties van gebouwen, onjuiste oppervlakte, ontbrekende apparatuur).

50 Naast EPC's staat de Commissie alternatieve methoden toe voor de berekening van energiebesparingen die voortvloeien uit de maatregelen in het kader van de RRF. België en Cyprus hebben standaardwaarden gebruikt in hun berekeningen om de besparingen voor de meeste van hun gefinancierde renovaties vast te stellen. We hebben verschillende aspecten vastgesteld die twijfel doen rijzen over de betrouwbaarheid van de cijfers die met deze alternatieve methodes zijn verkregen. Deze cijfers worden hieronder weergegeven. Dit ondanks het feit dat de door België en Cyprus gehanteerde methoden door de Commissie zijn goedgekeurd.

51 Zo wordt in het kader van de door het RRF gefinancierde maatregel voor particuliere en sociale woningen in Vlaanderen voor elke geïnstalleerde warmtepomp een besparing van 8 065 kWh/jaar per wooneenheid toegekend, ongeacht de omvang en de kenmerken van de gebouwen. Geïsoleerde daken worden gecrediteerd met 7 000 kWh/jaar, terwijl geïsoleerde vloeren, muren en ramen elk goed zijn voor 2 000 kWh/jaar aan besparingen. Wanneer maatregelen worden gecombineerd, worden deze besparingen bij elkaar opgeteld zonder dat er rekening wordt gehouden met interactie-effecten.

52 Voor omvangrijkere renovatieprojecten in het kader van de door de RRF gefinancierde Vlaamse maatregelen wordt bij de methode de gemiddelde oppervlakte vermenigvuldigd met het theoretische gemiddelde energieverbruik per m² vóór de renovatie, en wordt het resultaat vergeleken met het gemiddelde energieverbruik na renovatie voor een standaardappartement of -huis. Deze methode is gebaseerd op de berekeningen in verband met de kenmerken van gemiddelde gebouwen en niet op die van de specifieke gebouwen die moeten worden gerenoveerd.

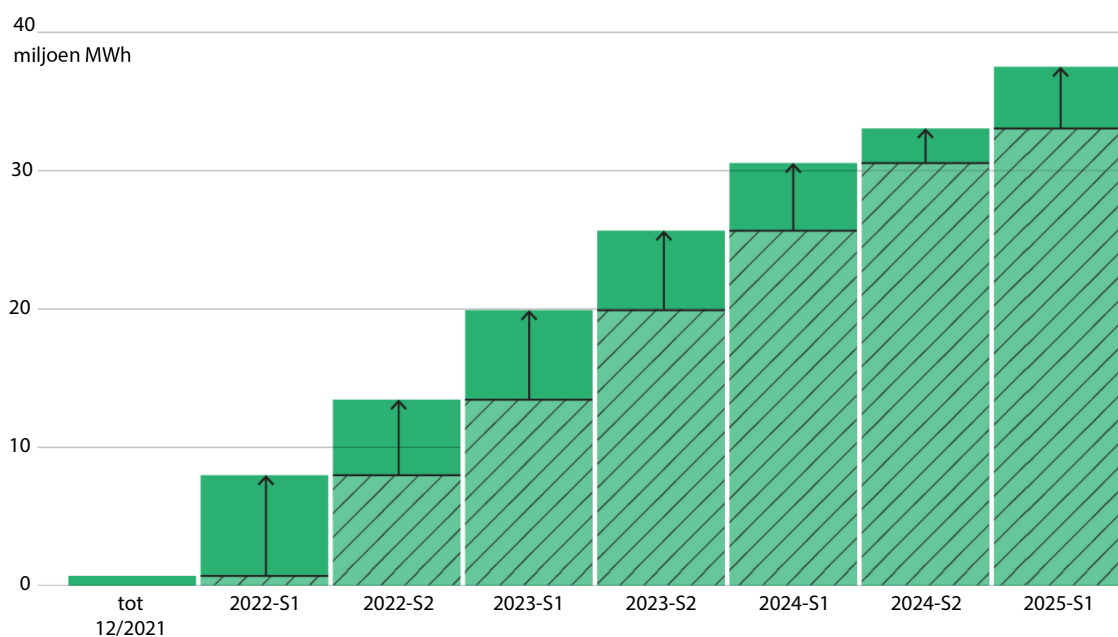
- 53** Cyprus heeft een soortgelijke door de Commissie goedgekeurde methode toegepast waarbij gemiddelden van standaardgebouwen werden gebruikt om een drempel te ramen die overeenkomt met een energiebesparing van 30 %. Vervolgens heeft het land de energiebesparingen berekend op basis van de feitelijke kenmerken van elke renovatie die in het kader van de maatregel werd ondersteund, waarbij gebruik werd gemaakt van ofwel de geïnstalleerde capaciteit van de fotovoltaïsche panelen (in kWh), ofwel de dikte van de toegevoegde isolatie, het dakoppervlak (m²) en de thermische prestaties van het dak. Op basis van deze aanpak meldde Cyprus dat de energiebesparingen over het algemeen aan de minimumdrempel voldeden. Wij zijn echter van mening dat de slechtst presterende gebouwen, in absolute waarden, hogere besparingen vergen om de minimumdrempel van 30 % te bereiken. Daarom hebben we de drempelwaarde opnieuw berekend aan de hand van gegevens van daadwerkelijke gebouwen in Cyprus die moeten worden gerenoveerd. Uit onze resultaten blijkt dat de door Cyprus gerapporteerde waarde van de besparingen niet zou hebben voldaan aan de minimumdrempel van 30 % energiebesparing.
- 54** Ten slotte hebben we vastgesteld dat de gerapporteerde besparingen door fotovoltaïsche panelen in Cyprus worden gerapporteerd als bespaarde primaire energie, hoewel een deel van deze productie niet door de bewoner wordt verbruikt, maar naar het elektriciteitsnet wordt teruggeleverd. Hoewel dit in overeenstemming is met de bepalingen van de richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen, komen de gerapporteerde energiebesparingen in dergelijke gevallen niet overeen met het werkelijke energieverbruik van het gebouw.
- 55** Ongeacht de gebruikte methodologie hebben we aanzienlijke problemen geconstateerd met betrekking tot de betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid van de door de lidstaten gerapporteerde gegevens over werkelijke energiebesparingen.

Geaggregeerde rapportage over energiebesparingen beperkt de zinvolle monitoring en beoordeling van de resultaten

- 56** Beide hierboven beschreven methodologieën stellen de lidstaten in staat energiebesparingen aan de Commissie te rapporteren onder gemeenschappelijke indicator 1 “besparingen in het jaarlijkse primaire energieverbruik”. Deze indicator is echter bedoeld om de cumulatieve inspanningen in het kader van de NRRP's weer te geven en omvat als zodanig alle energiebesparingen, zonder uitsplitsing naar soort energie-efficiëntiemaatregel (bv. de renovatie van woongebouwen). We onderzochten de onder deze indicator gerapporteerde besparingen, die op het [RRF-scorebord](#) worden gepubliceerd. Aan het einde van 2025 bedroegen de cumulatieve gerapporteerde besparingen voor alle lidstaten sinds februari 2020 in totaal 71 278 397 MWh/jaar.

57 Het totale gerapporteerde besparingscijfer is een cumulatieve waarde die niet uitsluitend betrekking heeft op de resultaten die zijn gerealiseerd met energie-efficiëntiemaatregelen voor woongebouwen, maar alle RRF-maatregelen omvat, ook voor die welke betrekking hebben op openbare gebouwen of ondernemingen. In de praktijk konden we de gerapporteerde bijdrage van de afzonderlijke RRF-maatregelen niet verifiëren, aangezien de Commissie niet over deze gegevens beschikte. De Commissie wees erop dat de gemeenschappelijke indicatoren van de RRF waren ontworpen om de RRF als geheel te monitoren en te evalueren. Het RRF-scorebord bevat dan ook geen informatie op het niveau van afzonderlijke maatregelen, aangezien het alleen de cumulatieve waarden voor alle lidstaten toont (*figuur 9*). De cumulatieve rapportage van besparingen, in combinatie met het ontbreken van een streefdoel voor bespaarde energie in het kader van gemeenschappelijke indicator 1, betekent dat de Commissie dit soort informatie niet kan gebruiken voor de doeltreffende monitoring van resultaten of om problemen snel op maatregelniveau aan te pakken.

Figuur 9 | Gerapporteerde energiebesparingen voor de hele EU

Opmerking: Deze grafiek toont de besparingen in het jaarlijkse primaire energieverbruik in MWh per jaar. De cijfers worden cumulatief opgeteld, en de waarden kunnen in de loop van de tijd alleen maar stijgen.

Bron: RRF-scorebord, gegevens per december 2025.

- 58** Op het niveau van de lidstaten worden de gegevens op het RRF-scorebord uitgedrukt als percentage van het totale primaire energieverbruik in 2019. Dit wijst erop dat de gerapporteerde waarden overeenkomen met werkelijke besparingen, terwijl — zoals uiteengezet in de paragrafen [41-54](#) — de ramingen van de woningbouwsector theoretisch en niet volledig betrouwbaar zijn. Bovendien hebben de lidstaten geen basisscenario vastgesteld, aangezien de RRF-verordening deze vereiste niet bevatte. De lidstaten hebben evenmin definitieve streefdoelen vastgesteld aan de hand waarvan we de daadwerkelijke vooruitgang zouden kunnen meten.
- 59** Op basis van de informatie op het RRF-scorebord constateerden we dat de uit het RRF gefinancierde maatregelen tegen de tweede helft van 2025 slechts in beperkte mate hadden bijgedragen tot energiebesparingen in de gecontroleerde lidstaten: 3,125 % in Cyprus, 0,273 % in België, 0,275 % in Italië en 0,139 % in Litouwen (dat in 2025 begon met het rapporteren van besparingen). Hoewel het cijfer hoger lijkt voor Cyprus, is 88 % van de gerapporteerde besparingen het resultaat van de installatie van fotovoltaïsche panelen. Als bron van hernieuwbare energie verminderen fotovoltaïsche panelen de impact op het klimaat door lagere koolstofemissies en worden ze in het kader van de richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen als besparingen meegeteld. In de praktijk leiden ze echter niet tot een daling van het werkelijke energieverbruik van een gebouw (zie paragraaf [54](#)).
- 60** De door de lidstaten gerapporteerde besparingen op het jaarlijkse energieverbruik worden over het gehele jaar meegeteld, ook al worden die besparingen pas in de loop van dat jaar gerealiseerd. Zoals we eerder hebben gerapporteerd in ons [Speciaal verslag 26/2023 over het prestatie monitoringkader van de RRF](#), voert de Commissie daarnaast weliswaar aanvaardbaarheidscontroles uit, zoals het controleren of de gerapporteerde waarden het totale energieverbruik van een lidstaat niet overschrijden, maar controleert zij de cijfers niet nader. De Commissie benadrukte dat de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de gegevens over de gemeenschappelijke indicatoren uitsluitend bij de lidstaten ligt. Daarnaast worden de cijfers niet uitgesplitst per maatregel; in plaats daarvan worden alleen geaggregeerde gegevens gerapporteerd. Het is ook niet mogelijk om te verifiëren of de gerapporteerde besparingen uitsluitend verband houden met RRF-middelen, noch om het totale bedrag aan financiering te controleren dat verband houdt met de gerapporteerde besparingen.

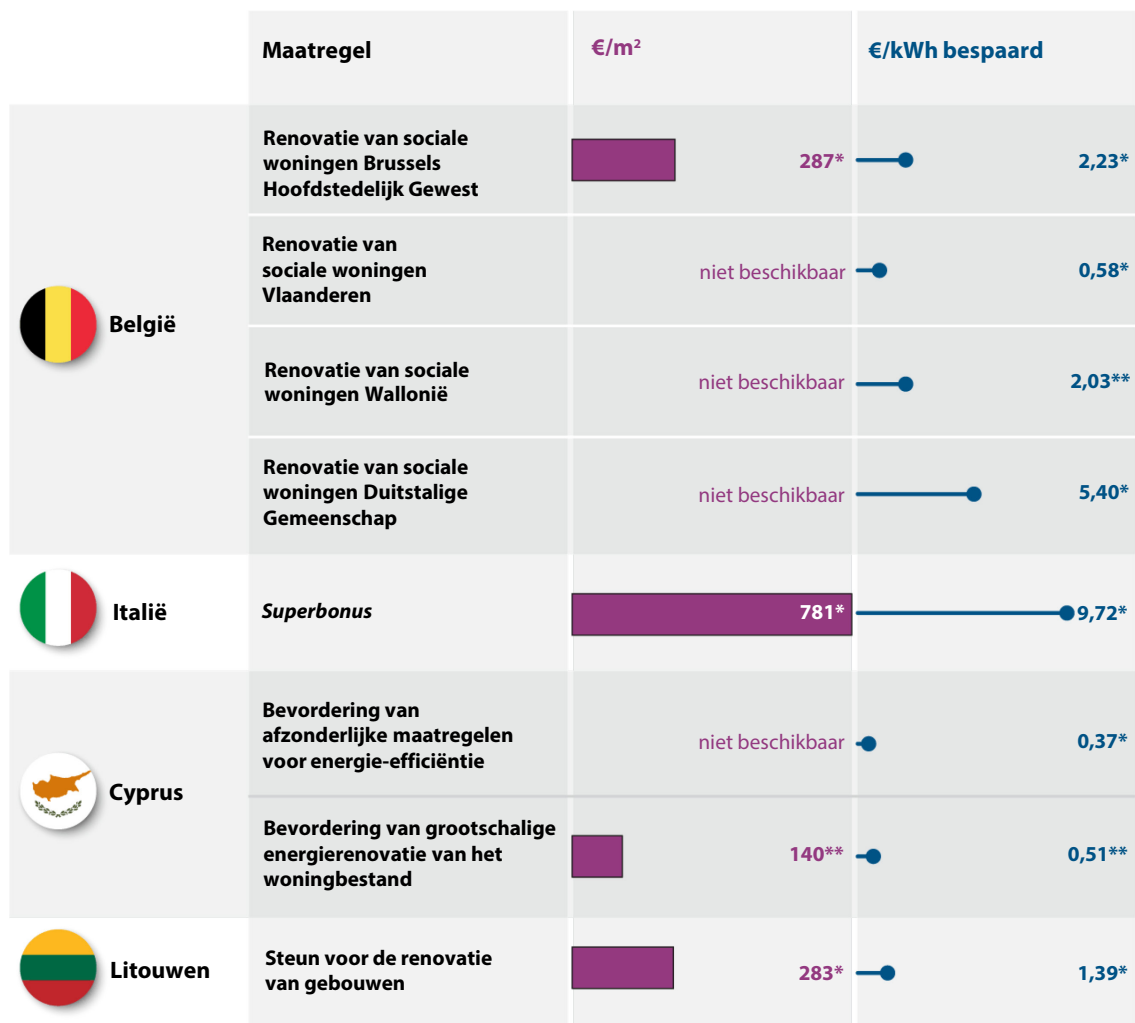
- 61** De informatie uit het RRF-scorebord wordt gebruikt in mededelingen van de Commissie, zoals “[NextGenerationEU — De weg naar 2026](#)”, waarin melding wordt gemaakt van 33,4 TWh/jaar aan energiebesparingen in verband met de RRF. In de mededeling van de Commissie wordt niet verduidelijkt dat de in het kader van gemeenschappelijke indicator 1 gerapporteerde besparingen gebaseerd zijn op theoretische berekeningen (zie paragraaf [45](#)). In combinatie met de verschillende betrouwbaarheidskwesties die bij deze controle aan het licht zijn gekomen, zijn wij van mening dat de cijfers de daadwerkelijke besparingen onvoldoende weerspiegelen. Al deze tekortkomingen beperken het nut van de gerapporteerde informatie voor een adequate prestatie-monitoring met het oog op het beoordelen van de doeltreffendheid en efficiëntie.

De kosteneffectiviteit van maatregelen voor de renovatie van gebouwen wordt niet bijgehouden

- 62** De lidstaten hebben in hun NRRP's voor elke maatregel kostenramingen verstrekt, die de verwachte kosten weergeven die nodig zijn om de gestelde streefdoelen te bereiken. We beoordeelden de mate waarin de lidstaten en de Commissie de kosteneffectiviteit tijdens de uitvoering van de maatregelen hebben gevolgd. We hebben onze eigen berekening van de kosteneffectiviteit uitgevoerd voor de geselecteerde maatregelen met als doel een besparing van ten minste 30 % te realiseren.
- 63** Zoals eerder vermeld waren de lidstaten niet verplicht om voor elke maatregel resultaatstreefdoelen vast te stellen. Bijgevolg waren de gecontroleerde maatregelen niet gericht op resultaten, d.w.z. de waarde van energiebesparingen (zie paragraaf [34](#)). Dit maakt het moeilijker om tijdens de uitvoering of achteraf te beoordelen of de energie-efficiëntiemaatregelen op een kosteneffectieve manier tot energiebesparingen hebben geleid. Noch de Commissie, noch de geselecteerde lidstaten hebben de kosteneffectiviteit van de uitgevoerde maatregelen bijgehouden, aangezien dit niet verplicht is op grond van de [RRF-verordening](#). Een dergelijke analyse zou nuttig zijn geweest om de prestaties van de maatregelen te monitoren, verschillen in kosteneffectiviteit tussen de maatregelen vast te stellen en zowel de Commissie als de lidstaten in staat te stellen waar nodig corrigerende maatregelen te nemen tijdens de uitvoering. Deze zou ook nuttige informatie hebben opgeleverd voor het definitieve ex-postevaluatieverslag van de Commissie, dat voor 2028 is gepland.

- 64** In *figuur 10* worden de resultaten getoond van onze berekeningen van de kosteneffectiviteit op basis van de gegevens over renovatiemaatregelen die tot aan de controle van de geselecteerde lidstaten waren ontvangen. In het geval van België worden de maatregelen voor particuliere gebouwen niet weergegeven, aangezien zij niet verplicht zijn de minimale drempel van 30 % voor energiebesparingen te bereiken. Voor de berekeningen van de werkelijke kosten per m² en de kosten per eenheid om 1 kWh te besparen, hebben wij waar mogelijk de totale door de begunstigden gemaakte kosten van de projecten gebruikt. In de overige gevallen, waarin de totale investeringskosten niet waren verstrekt, hebben we het subsidiebedrag gebruikt dat door de lidstaat aan de projecten was toegewezen en dat door de RRF werd gedekt.
- 65** Hoewel deze analyse betrekking heeft op verschillende soorten maatregelen, het aanleggen van voorraden en beleidskeuzes van de lidstaten, laat zij aanzienlijke verschillen zien en illustreert zij het belang van het bijhouden van de kosteneffectiviteit. We merken bijvoorbeeld op dat het besluit van Litouwen om alleen flatgebouwen te renoveren tot relatief lage kosten heeft geleid (EUR/kWh). Uit de cijfers blijkt dat de kosteneffectiviteit hoger is dan in België en Italië. Het cijfer voor Cyprus wijst weliswaar op een betere kosteneffectiviteit, maar dit is toe te schrijven aan de installatie van fotovoltaïsche panelen, een relatief goedkope investering.

Figuur 10 | Onze analyse van de kosteneffectiviteit van de gecontroleerde maatregelen

Opmerking: * = gegevens gebaseerd op de totale door de begunstigden gemaakte kosten van de projecten; ** = gegevens gebaseerd op het subsidiebedrag gebruikt dat door de lidstaat aan de projecten was toegewezen en dat door de RRF werd gedekt.

Bron: ERK, op basis van de door de geselecteerde lidstaten verstrekte informatie.

- 66** Op basis van de bovenstaande informatie stelden we vast dat het niveau van de gerealiseerde besparingen per woning in Italië weliswaar vrij hoog was, maar dat dit zeer hoge kosten met zich meebracht. Uit onze analyse blijkt dat de *Superbonus* geen kosteneffectieve maatregel was (zie het voorbeeld in [kader 5](#)).

Kader 5

Voorbeeld van een maatregel die niet kosteneffectief was: de *Superbonus* in Italië

De Italiaanse renovatiemaatregel is veruit de duurste en minst kosteneffectieve maatregel die gericht is op de energie-efficiëntie van woongebouwen, aangezien er bijna 10 EUR nodig is om 1 kWh te besparen (zie [figuur 1](#)).

De maatregel voldeed aan de grote vraag (dankzij de regeling werden meer dan een half miljoen renovaties uitgevoerd) en de geraamde kosten stegen tot 123 miljard EUR (per november 2025). Uiteindelijk zal de geraamde RRF-bijdrage (13,95 miljard EUR) slechts de helft dekken van het voor deze maatregel vastgestelde streefdoel (ongeveer 18 miljoen m² in plaats van 36 miljoen ²) en ongeveer 10,5 % van de nationaal goedgekeurde belastingkredieten voor renovaties. Op basis van deze gegevens zullen aanvullende middelen uit de nationale begroting beschikbaar moeten worden gesteld.

Sindsdien zijn in verschillende artikelen de neveneffecten ervan geanalyseerd, waaronder de hoge inflatie¹⁴, aanzienlijke gevolgen voor de nationale begroting¹⁵ en lage kosteneffectiviteit.

Uit het kostenoptimale model dat Italië in 2020¹⁶ heeft opgesteld, bleek dat met een investering van 9 miljard EUR 24,7 miljoen m² zou worden gerenoveerd en 330 ktOE aan energie zou worden bespaard, wat neerkomt op een besparing van 2,58 EUR/kWh. De huidige kosten per kWh van de RRF-maatregel zijn bijna vier keer hoger. Bovendien meldt de Italiaanse hoge controle-instantie¹⁷, onder verwijzing naar een rapport van de Italiaanse centrale bank¹⁸, dat meer dan een kwart (27 %) van de op nationaal niveau goedgekeurde *Superbonus*-projecten ook zonder overheidsfinanciering had kunnen worden uitgevoerd (het buitenlandseffect), en dat een groot deel van de renovatiekosten kon worden terugverdiend.

¹⁴ CEPR, [The impact of the Superbonus on Italian construction costs](#), 9 februari 2025.

¹⁵ Fitch Ratings, [Italy's 'Superbonus' Spending Puts Its Debt Ratio on an Upward Trajectory](#), 23 april 2024.

¹⁶ Ministero della transizione ecologica, [langetermijnstrategie van 2020 voor de renovatie van gebouwen](#).

¹⁷ Corte dei Conti Italiana, [Relazione sullo stato di attuazione del Piano Nazionale di Ripresa e Resilienza \(PNRR\)](#), december 2024.

¹⁸ Banca d'Italia, [Incentives for dwelling renovations: evidence from a large fiscal programme](#), 2024.

- 67** We hebben de oorspronkelijke kostenramingen vergeleken met de meest recente cijfers die de nationale autoriteiten hebben verstrekt. Zo werden in Cyprus de geraamde kosten van de eenvoudigere renovatiemaatregel (zie paragraaf [36](#)) bij een herziening van het NRRP naar boven bijgesteld, in overeenstemming met de voortgang van de uitvoering. Voor de maatregel was 74 miljoen EUR uitgetrokken, en uit de voortgang van de uitvoering bleek dat er 71 miljoen EUR (96 %) nodig zou zijn om het streefdoel te bereiken. Dit is een goed voorbeeld van hoe de geraamde RRF-kosten en de uitvoering onderling afgestemd kunnen worden gehouden.
- 68** Anderzijds blijkt uit onze herberekeningen op basis van de door de nationale autoriteiten verstrekte cijfers dat Cyprus, bij het huidige tempo, 24 miljoen EUR nodig zou hebben om het streefdoel voor de grondige renovatiemaatregel te bereiken. Dit komt overeen met 81 % van de toegewezen middelen, wat erop wijst dat de kosten werden overschat. In België zal de sociale huisvesting in Vlaanderen en in de Duitstalige Gemeenschap naar verwachting ook minder financiering vergen dan aanvankelijk geraamd, wat erop wijst dat de kosten waren overschat. De maatregelen zullen ongeveer 86 %, respectievelijk 36 % van de begroting in beslag nemen, maar per april 2026 is er geen herziening van de NRRP's gepland.
- 69** Evenzo hebben we in paragraaf [39](#) van ons [Speciaal verslag 14/2026 over de traceerbaarheid en transparantie van de RRF](#) melding gemaakt van gevallen waarin de geraamde kosten van de RRF hoger waren dan de werkelijke kosten. We concludeerden dat, indien deze trend zich voortzette, het risico bestond dat de totale RRF-toewijzing aan sommige lidstaten hoger kon uitvallen dan de werkelijke kosten. Uit dezelfde controle bleek ook dat bij sommige lopende maatregelen de kosten de begroting overschreden.

Dit verslag werd door kamer I onder leiding van mevrouw Joëlle Elvinger, lid van de Rekenkamer, vastgesteld te Luxemburg op haar vergadering van 17 juni 2026.

Voor de Rekenkamer

Tony Murphy
President

Bijlagen

Bijlage I — Over de controle

Energie-efficiëntie als belangrijke doelstelling van de EU

- 01** Het verbeteren van de energie-efficiëntie is een van de belangrijkste doelstellingen van de [strategie voor de energie-unie](#). De doelstellingen van de EU-wetgeving zijn in de loop der tijd ambitieuzer geworden. In 2012 is in de [richtlijn betreffende energie-efficiëntie](#) het streefcijfer van 20 % energie-efficiëntie in 2020 opgenomen. In ons recent [Speciaal verslag 18/2023 van de ERK over de klimaat- en energiedoelstellingen van de EU](#) merken we op dat de verwezenlijking van dit streefcijfer niet alleen te danken was aan de klimaatactie van de EU, maar ook aan de economische gevolgen van de COVID-19-pandemie.
- 02** Bij de [herziening van de energie-efficiëntierichtlijn in 2018](#) is een EU-energie-efficiëntiestreefcijfer van ten minste 32,5 % tegen 2030 vastgesteld. In 2023 hebben het Europees Parlement en de Raad de [herziene energie-efficiëntierichtlijn](#) vastgesteld waarin de doelstelling is opgenomen om het eindenergieverbruik in de EU in 2030 met 11,7 % te verminderen ten opzichte van het verwachte energieverbruik voor dat jaar. Wanneer dit streefcijfer wordt uitgedrukt aan de hand van het oudere EU-referentiescenario van 2007, komt het overeen met een vermindering van het primaire energieverbruik met 40,5 %.

De woningbouwsector en de klimaat- en energiedoelstellingen van de EU

- 03** De bouwsector is van cruciaal belang om de klimaat- en energiedoelstellingen van Europa te verwezenlijken. Twee derde van de energie die wordt gebruikt voor verwarming en koeling is nog steeds afkomstig van fossiele brandstoffen, en bijna 75 % van de gebouwen in de EU is nog steeds niet energie-efficiënt¹. Het verbeteren van de energiebalans van bestaande gebouwen door middel van renovaties is daarom een belangrijk speerpunt van overheidsoptreden.
- 04** Om de energie-efficiëntie van gebouwen specifiek aan te pakken, heeft de EU een wetgevingskader vastgesteld dat de richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen² omvat, die in 2024 is herzien. Deze richtlijn heeft tot doel het renovatiepercentage in de EU te verhogen, met name voor de slechtst presterende gebouwen. Het bevat een bindend streefcijfer voor de lidstaten om het gemiddelde primaire energieverbruik van hun gehele woningbestand tegen 2030 met 16 % te verminderen (ten opzichte van 2020). De lidstaten moeten dit streefcijfer en de wijze waarop het kan worden gehaald, opnemen in hun nationale plannen voor de renovatie van gebouwen, die tegen eind 2026 in de plaats moeten komen van de langetermijnrenovatiestrategieën die in de richtlijn van 2010³ zijn vastgesteld. Tot slot zijn in [Aanbeveling \(EU\) 2019/786](#) van de Commissie betreffende de renovatie van gebouwen de verschillende gradaties van renovatie (licht, middelmatig en grondig) vastgesteld. Op EU-niveau is het doel ook om het gehele gebouwenbestand tegen 2050 zeer energie-efficiënt en koolstofvrij te maken.

¹ Overwegingen 14 en 24 van [Richtlijn \(EU\) 2024/1275](#) betreffende de energieprestatie van gebouwen.

² Ibid.

³ [Richtlijn 2010/31/EU](#) betreffende de energieprestatie van gebouwen.

De herstel- en veerkrachtfaciliteit

05 In februari 2021 is naar aanleiding van de COVID-19-pandemie Verordening (EU) 2021/241 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (RRF) in werking getreden⁴. De RRF had ook tot doel de lidstaten te helpen zich beter voor te bereiden op de uitdagingen en kansen die voortvloeien uit de groene en de digitale transitie. In januari 2026 was er vanuit de RRF 577 miljard EUR aan subsidies en leningen gemobiliseerd om hervormingen en investeringen in de EU-lidstaten te ondersteunen. In mei 2022 heeft de Europese Unie het [REPowerEU-plan](#) aangenomen om de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen te verminderen, waarbij 21 miljard EUR aan subsidies aan de RRF werd toegevoegd. Als gevolg daarvan hebben de lidstaten hun bestaande uit de RRF gefinancierde energie-efficiëntiemaatregelen aangevuld of nieuwe maatregelen toegevoegd. In januari 2026 bedroegen de geraamde kosten van maatregelen ter bevordering van energie-efficiëntie in woongebouwen ongeveer 43 miljard EUR, circa 8 % van het in het kader van de RRF gemobiliseerde bedrag (investeringen vertegenwoordigen 99 % van de kosten).

Rollen en verantwoordelijkheden

06 De Commissie beheert de RRF rechtstreeks. De taskforce voor hervorming en investering (SG REFORM) en het directoraat-generaal Economische en Financiële Zaken (DG ECFIN) zijn de belangrijkste verantwoordelijke partijen. De Commissie is samen met de Raad verantwoordelijk voor de beoordeling van de nationale herstel- en veerkrachtplannen (NRRP's) en de goedkeuring van de betalingsverzoeken van de lidstaten⁵. De Commissie is ook verantwoordelijk voor het monitoren van de uitvoering van de RRF en voor het rapporteren over de vooruitgang die is geboekt bij de verwezenlijking van de doelstellingen ervan, bijvoorbeeld door gebruik te maken van gemeenschappelijke indicatoren⁶. Het directoraat-generaal Energie (DG ENER) van de Commissie ontwikkelt beleid op het gebied van energie, met inbegrip van energie-efficiëntie, voert dit beleid uit en coördineert het.

⁴ [RRF-verordening](#).

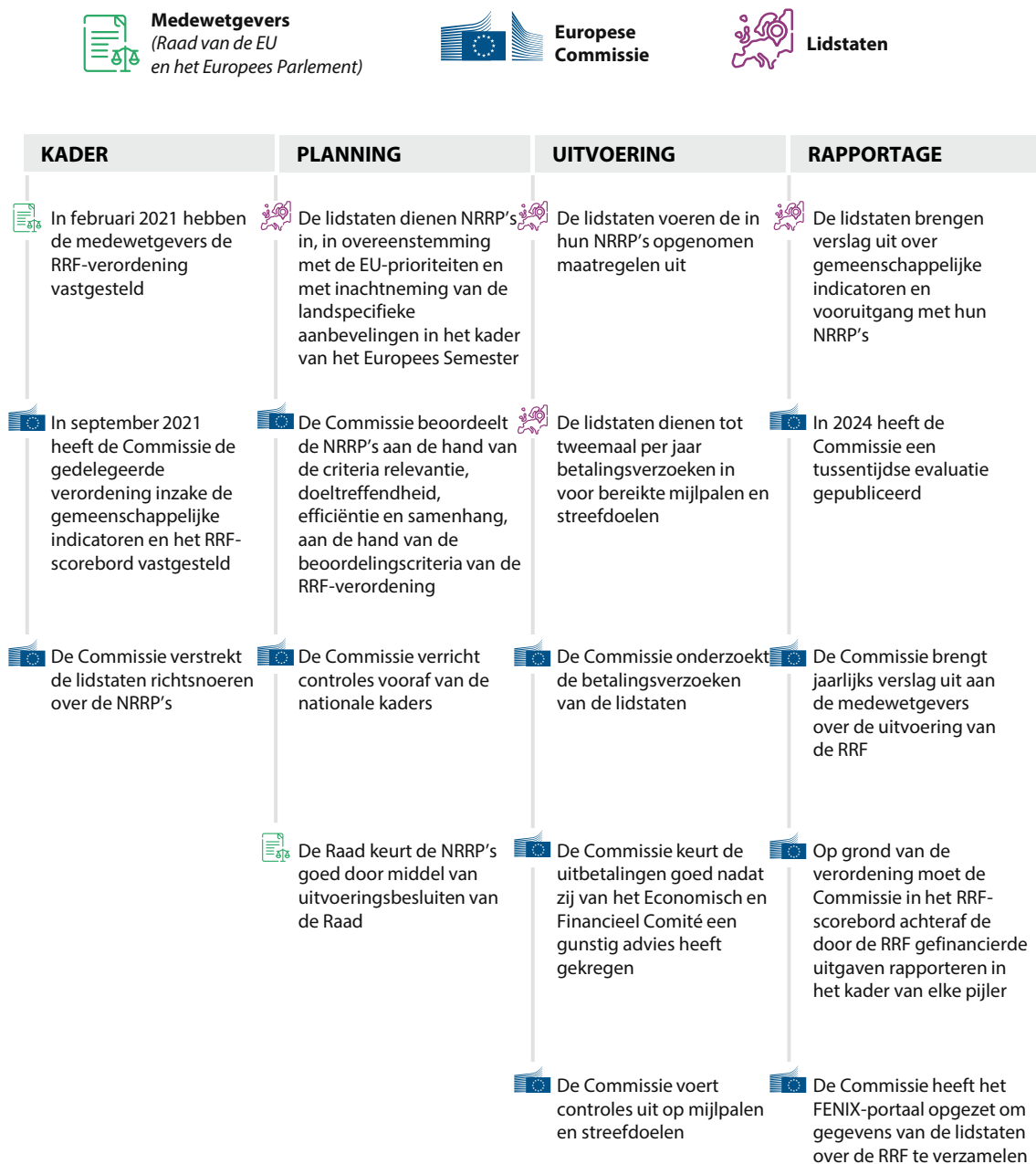
⁵ Ibid., artikel 20.

⁶ [Gedelegeerde Verordening \(EU\) 2021/2106](#) van de Commissie tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit door de vaststelling van de gemeenschappelijke indicatoren.

- 07** De lidstaten dienen elk een NRRP in, dat een reeks maatregelen omvat, waaronder investeringen en hervormingen. De lidstaten moeten de geraamde kosten voor elke maatregel vermelden om het gevraagde bedrag aan subsidies of leningen in het kader van de RRF te rechtvaardigen⁷. Voor sommige maatregelen, meestal hervormingen, hebben de lidstaten de kosten niet geraamd. Op grond van de RRF-verordening kunnen de lidstaten een gemotiveerd verzoek tot wijziging van hun plannen indienen⁸ indien dit door objectieve omstandigheden gerechtvaardigd is. In dat geval moeten zij aantonen dat de bestaande mijlpalen en streefdoelen niet langer volledig of gedeeltelijk haalbaar zijn. Wijzigingen kunnen betrekking hebben op veranderingen in de geraamde kosten van bestaande maatregelen, de vervanging van eerder goedgekeurde maatregelen of veranderingen van eerder goedgekeurde mijlpalen en streefdoelen.
- 08** De Commissie beoordeelt of de lidstaten de mijlpalen en streefdoelen voor de hervormingen en investeringen in verband met het betalingsverzoek naar behoren hebben verwezenlijkt. Als zij ervan overtuigd is dat dit het geval is, keert de Commissie de RRF-middelen uit aan de lidstaten. *Figuur 1* toont details over de verschillende rollen en verantwoordelijkheden.

⁷ Bijlage V, punt 3, bij Verordening (EU) 2021/241.

⁸ Ibid., artikel 21.

Figuur 1 | Rollen en verantwoordelijkheden binnen de RRF

Bron: ERK, op basis van toepasselijke wetgeving en ondersteunende documenten.

Reikwijdte en aanpak van de controle

- 09** Het doel van onze controle was te beoordelen of de RRF-maatregelen (d.w.z. investeringen en hervormingen) bijdroegen tot de energie-efficiëntie van woongebouwen. De controle bestreek de periode van februari 2020 (begindatum van de uitvoering van de RRF) tot en met december 2025. Onze analyse was gericht op mogelijke tekortkomingen die voortvloeiden uit de RRF-verordening en de bijbehorende richtsnoeren die van invloed waren op de wijze waarop de maatregelen waren opgezet, op de vraag of de maatregelen volgens plan verliepen of op passende wijze waren bijgesteld, en of ze resultaten opleverden op het gebied van energiebesparing en op de wijze waarop deze resultaten werden gemonitord.
- 10** *Figuur 2* laat zien hoe we bewijs hebben verkregen voor onze bevindingen. Onze [controlemethodologie](#) is in overeenstemming met de internationale auditstandaarden die zijn uitgevaardigd door de [internationale organisatie van hoge controle-instanties](#) (International Organization of Supreme Audit Institutions — INTOSAI).

Figuur 2 | Uitgevoerde controlewerkzaamheden
We onderzochten

- Werkzaamheden van de Commissie en documentatie van directoraten-generaal van de Commissie (DG ECFIN, SG REFORM, DG ENER)
- Studies en verslagen op het gebied van energie-efficiëntie in woongebouwen

We analyseerden

- De NRRP's van de geselecteerde lidstaten
- De belangrijkste gegevens over de kosten en streefdoelen voor alle EU-maatregelen ter ondersteuning van renovaties op het gebied van energie-efficiëntie van woongebouwen
- De beoordeling door de Commissie van de NRRP's en de herzieningen ervan
- Een steekproef van 27 renovatieprojecten in de geselecteerde lidstaten, die ter plaatse werden bezocht
- De door de lidstaten en de Commissie gerapporteerde energiebesparingen

We spraken met

- Vertegenwoordigers van de diensten van de Commissie (DG ECFIN, SG REFORM, DG ENER)
- Vertegenwoordigers van vier lidstaten (België, Italië, Cyprus en Litouwen), geselecteerd vanwege de relevantie van hun maatregelen voor energie-efficiëntie

We raadpleegden

- Wetenschappers en deskundigen op het gebied van energieprestatiecertificaten en de energie-efficiëntie van woongebouwen

Bron: ERK.

Bijlage II — Lijst van gecontroleerde maatregelen

Investerings

Investeringscode	Naam van de investering	Eis voor energie-efficiëntie
BE-C[C11]-I[I-101.S4]	Renovatie van sociale woningen Vlaanderen	30 %
BE-C[C11]-I[I-102.S5]	Renovatie van sociale woningen Brussels Hoofdstedelijk Gewest	30 %
BE-C[C11]-I[I-103.S6]	Renovatie van sociale woningen Duitstalige Gemeenschap	30 %
BE-C[C71]-I[I-701]	Renovatie van particuliere woningen Brussels Hoofdstedelijk Gewest (REPowerEU) — laag inkomen	geen
BE-C[C71]-I[I-702]	Renovatie van particuliere woningen Vlaanderen (REPowerEU)	geen
BE-C[C71]-I[I-703]	Renovatie van particuliere woningen Duitstalige Gemeenschap (REPowerEU)	geen
BE-C[C71]-I[I-704]	Renovatie van sociale woningen Wallonië	geen
BE-C[C71]-I[I-726]	Renovatie van particuliere woningen Wallonië	geen
IT-C[M2C3]-I[I2.1]	Superbonus	30 %
IT-C[M2C3]-I[I3.1]	Bevordering van efficiënte stadsverwarming	niet van toepassing
IT-C[M7]-I[I17]	Financieringsinstrument voor energierenovaties van openbare en sociale woningen	30 %
CY-C[C2.1]-I[I2]	Bevordering van afzonderlijke energie-efficiëntiemaatregelen	30 %
CY-C[C2.1]-I[I7]	Slimme meters	geen
CY-C[C3.4]-I[I6]	Renovaties in de binnenstad van Nicosia	geen
CY-C[C6.1]-I[I1]	Bevordering van afzonderlijke energie-efficiëntiemaatregelen (REPowerEU)	30 %
CY-C[C6.1]-I[I3]	Bevordering van een grootschalige energieverbetering van het woningbestand	30 %
LT-C[C8]-I[H-1-1.H-1-1-1-a]	Renovatie van demonstratiegebouwen met houten panelen	30 %
LT-C[C8]-I[H-1-1.H-1-1-2-]	Renovatie van gebouwen — flatgebouw (REPowerEU)	30 %

Hervormingen

Code van de maatregel	Naam van de maatregel	Eis voor energie-efficiëntie
BE-C[C11]-R[R-101.S1]	Renovatie van particuliere woningen Vlaanderen (incl. éénloketsysteem en de herziening van de energielabelregeling)	geen
BE-C[C11]-R[R-102.S2]	Renovatie van particuliere woningen Brussels Hoofdstedelijk Gewest	geen
BE-C[C11]-R[R-103.S3]	Renovatie van particuliere woningen Duitstalige Gemeenschap	geen
BE-C[C71]-R[R-701]	Herziening van het Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing	niet van toepassing
IT-C[M2C3]-R[R1.1]	Vereenvoudiging van de procedures voor maatregelen voor energie-efficiëntie	niet van toepassing
CY-C[C2.1]-R[R3]	Digitale éénloketsystemen	niet van toepassing
LT-C[C2]-R[B-1-3-.B-1-3-1-a-]	Actualisering van het kader voor de renovatie van gebouwen	niet van toepassing
LT-C[C2]-R[B-1-3-.B-1-3-2-]	Eénloketsysteem	30 %
LT-C[C2]-R[B-1-3-.B-1-3-3-]	Houten panelen voor de renovatie van gebouwen	niet van toepassing
LT-C[C2]-R[B-1-3-.B-1-3-4-]	Renovatie van gebouwen — flatgebouw	30 %

Bron: ERK, op basis van de NRRP's.

Bijlage III — Beoordeling door de ERK van de haalbaarheid van de maatregelen

Land	Maatregel	Herziening van het streefdoel	Beoordeling van haalbaarheid door ERK
België	Renovatie van sociale woningen Vlaanderen	-35 %	vertraagd
	Renovatie van sociale woningen Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-23 %	op schema
	Renovatie van sociale woningen Duitstalige Gemeenschap	-87 %	vertraagd
	Renovatie van particuliere woningen Brussels Hoofdstedelijk Gewest (REPowerEU) — laag inkomen	20 %	op schema
	Renovatie van particuliere woningen Vlaanderen (REPowerEU)	Geen streefdoel verbonden aan de maatregel*	niet beschikbaar
	Renovatie van particuliere woningen Duitstalige Gemeenschap (REPowerEU)	-5 %	risico op vertragingen
	Renovatie van sociale woningen Wallonië	-57 %	vertraagd
	Renovatie van particuliere woningen Wallonië	Geen verandering	risico's op vertragingen
	Renovatie van particuliere woningen Vlaanderen (incl. éénloketsysteem en de herziening van de energielabelregeling)	3 %	op schema

	Renovatie van particuliere woningen Brussels Hoofdstedelijk Gewest (incl. éénloketsysteem)	-10 %	op schema
	Renovatie van particuliere woningen Duitstalige Gemeenschap	-100 % (maatregel geannuleerd)	geannuleerd
	Herziening van het Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing	Geen streefdoel verbonden aan de maatregel*	voltooid
Italië	Superbonus	12 %	op schema
	Bevordering van efficiënte stadsverwarming	50 %	vertraagd
	Financieringsinstrument voor energierenovaties van openbare en sociale woningen	0 %	vertraagd
	Vereenvoudiging van de procedures voor maatregelen voor energie-efficiëntie	Geen streefdoel verbonden aan de maatregel*	voltooid
Cyprus	Bevordering van afzonderlijke energie-efficiëntiemaatregelen	14 %	op schema
	Slimme meters	-50 %	vertraagd
	Renovaties in de binnenstad van Nicosia	-45 %	vertraagd
	Bevordering van afzonderlijke energie-efficiëntiemaatregelen (REPowerEU)	52 %	op schema

	Bevordering van een grootschalige energieverbetering van het woningbestand	-27 %	risico's op vertragingen
	Digitale éénloketsystemen	Geen streefdoel verbonden aan de maatregel*	voltooid
Litouwen	Renovatie van demonstratiegebouwen met houten panelen	-25 %	vertraagd
	Renovatie van gebouwen — flatgebouw (REPowerEU)	13 %	risico's op vertragingen
	Actualisering van het kader voor de renovatie van gebouwen	Geen streefdoel verbonden aan de maatregel*	vertraagd
	Eénloketsysteem	Geen streefdoel verbonden aan de maatregel*	vertraagd
	Houten panelen voor de renovatie van gebouwen	-64 %	vertraagd
	Renovatie van gebouwen — flatgebouw	-32 %	vertraagd

Opmerking: * = de maatregel had enkel bijbehorende mijlpalen.

Bron: ERK, op basis van de door de lidstaten verstrekte informatie.

Afkortingen

Afkorting	Definitie/verklaring
EPC	Energieprestatiecertificaat
GWh	Gigawattuur
ktoe	Kiloton olie-equivalent
KWh	kilowattuur
MFK	meerjarig financieel kader
MWh	megawattuur
NECP	Nationaal energie- en klimaatplan
NRRP	Nationaal herstel- en veerkrachtplan (national recovery and resilience plan)
PV	Fotovoltaïek
RRF	Herstel- en veerkrachtfaciliteit

Verklarende woordenlijst

Term	Definitie/verklaring
Behoeftanalyse	Systematische evaluatie om behoeften in kaart te brengen, prioriteiten vast te stellen en middelen doeltreffend toe te wijzen
Decarbonisatie	Transitie naar een economisch systeem met verminderde kooldioxide-emissies en andere broeikasgassen.
Eindenergieverbruik	De totale hoeveelheid energie die wordt verbruikt door eindgebruikers zoals huishoudens, de industrie en de landbouw, met uitzondering van de door de energiesector zelf verbruikte energie.
Energiedoelstelling	EU-doelstelling om het aandeel hernieuwbare energie in de energiemix te vergroten alsook om het eindenergieverbruik te verminderen
Energie-efficiëntie	Verhouding tussen de output van een systeem of apparaat en de verbruikte energie, uitgedrukt als percentage.
Energieklasse	Gestandaardiseerde indicator die de energie-efficiëntie van een gebouw weergeeft.
Energieprestatiecertificaat	Document met informatie over de hoeveelheid energie die nodig is voor een gebouw of gebouweenheid, met inbegrip van elementen zoals energie voor verwarming, koeling, ventilatie, waterverwarming en verlichting.
Gebouwenbestand	Alle gebouwen in een bepaald geografisch gebied.
Gemeenschappelijke indicator	Mate van vooruitgang die is geboekt bij de uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen van de lidstaten en dus bij de verwezenlijking van de RRF-doelstellingen.
Grondige renovatie	Werkzaamheden ter verbetering van gebouwen die leiden tot aanzienlijke energiebesparingen (doorgaans meer dan 60 %)
Herstel- en veerkrachtfaciliteit	Mechanisme voor financiële steun van de EU om de economische en sociale gevolgen van de COVID-19-pandemie te temperen en het herstel te stimuleren, en om de uitdagingen van een groenere en meer digitale toekomst het hoofd te bieden.
Herstel- en veerkrachtplan	Document met de voorgenomen hervormingen en investeringen van een lidstaat in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit.
Hervorming	In de context van de herstel- en veerkrachtfaciliteit: een verandering die leidt tot een aanzienlijke, blijvende verbetering van de werking van een markt, van beleid of institutionele of administratieve structuren, of tot aanzienlijke vooruitgang ten aanzien van beleidsdoelstellingen zoals groei en banen, veerkracht en de groene en de digitale transitie.

Investering	Uitgaven voor een activiteit, project of andere actie binnen het toepassingsgebied van de RRF-verordening die naar verwachting gunstige resultaten zullen opleveren voor de samenleving, de economie of het milieu.
Klimaatstreefdoel	EU-doelstelling om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.
Lock-in-effect	Situatie waarin het om technische of financiële redenen onmogelijk is om, zodra een besluit is genomen, op een later moment op een beter alternatief over te stappen.
Mijlpaal	Kwalitatieve maatstaf voor de vorderingen van een lidstaat in de richting van de voltooiing van een hervorming of investering in zijn herstel- en veerkrachtplan.
Nationale langetermijnrenovatiestrategie	Een door een EU-lidstaat opgesteld document waarin wordt uiteengezet hoe deze van plan is het nationale gebouwenbestand uiterlijk in 2050 koolstofvrij en zeer energie-efficiënt te maken.
NextGenerationEU	Financieringspakket om de EU-lidstaten te helpen herstellen van de economische en sociale gevolgen van de COVID-19-pandemie.
Prestatiekloof	Verschil tussen het geraamde/theoretische en het werkelijke energieverbruik.
Primair energieverbruik	Totale vraag naar energie, met inbegrip van het verbruik door de energiesector zelf, verliezen tijdens de omzetting en distributie van energie, en het eindenergieverbruik, maar exclusief het gebruik van energiedragers voor niet-energetische doeleinden (bv. aardolie voor de productie van kunststoffen).
REPowerEU	EU-initiatief om een einde te maken aan de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, de energievoorziening te diversifiëren en de transitie naar schone energie te versnellen.
RRF-scorebord	Website van de Commissie die laat zien hoe de uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen van de lidstaten vordert.
Streefdoel	Kwantitatieve maatstaf voor de vorderingen van een lidstaat in de richting van de voltooiing van een specifieke hervorming of investering in zijn herstel- en veerkrachtplan.
Subsidiabiliteit	Geschiktheid van maatregelen voor RRF-financiering, op basis van voorwaarden zoals de inachtneming van de subsidiabiliteitsperiode en de beginselen van additionaliteit, “geen ernstige afbreuk doen” en non-substitutie van terugkerende nationale begrotingsuitgaven.
Terugverdientijd	De tijd die nodig is voordat de initiële kosten van een investering zijn terugverdiend doordat besparingen of inkomsten worden gegenereerd.
Uitvoeringsbesluit van de Raad	Document waarmee de Raad, op basis van een beoordeling van de Commissie, het herstel- en veerkrachtplan van een lidstaat goedkeurt.

Antwoorden van de Commissie

<https://www.eca.europa.eu/nl/publications/SR-2026-20>

Tijdslijn

<https://www.eca.europa.eu/nl/publications/SR-2026-20>

Controleteam

In de speciale verslagen van de ERK worden de resultaten van haar controles van EU-beleid en -programma's, of van beheerskwesties met betrekking tot specifieke begrotingsterreinen uiteengezet. Bij haar selectie en opzet van deze controletaken zorgt de ERK ervoor dat deze een maximale impact hebben door rekening te houden met de risico's voor de doelmatigheid of de naleving, de omvang van de betrokken inkomsten of uitgaven, de verwachte ontwikkelingen alsook de politieke en publieke belangstelling.

Deze doelmatigheidscontrole werd verricht door controlekamer I "Duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen", die onder leiding staat van ERK-lid Joëlle Elvinger. De controle werd geleid door ERK-lid Nikolaos Milionis, ondersteund door Kristian Sniter, kabinetschef, Aris Konstantinidis en Katarzyna Radecka-Moroz, kabinetsattachés; Florence Fornaroli, hoofdmanager; Antonella Stasia, taakleider; Dirk Neumeister, Lucia Rosca en Asimina Petri, auditors. Alexandra-Elena Mazilu verleende grafische ondersteuning.

Van links naar rechts: Florence Fornaroli, Antonella Stasia, Asimina Petri, Kristian Sniter, Nikolaos Milionis, Dirk Neumeister, Aris Konstantinidis en Alexandra-Elena Mazilu.

AUTEURSRECHT

© Europese Unie, 2026

Het beleid van de Europese Rekenkamer (ERK) inzake hergebruik is uiteengezet in [Besluit nr. 6-2019 van de ERK](#) over het opendatabeleid en het hergebruik van documenten.

Tenzij anders aangegeven (bv. in afzonderlijke auteursrechtelijke mededelingen), wordt voor inhoud van de ERK die eigendom is van de EU een licentie verleend in het kader van de [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)-licentie](#). Als algemene regel geldt daarom dat hergebruik is toegestaan mits de bron correct wordt vermeld en eventuele wijzigingen worden aangegeven. De hergebruiker van ERK-inhoud mag de oorspronkelijke betekenis of boodschap niet wijzigen. De ERK is niet aansprakelijk voor mogelijke gevolgen van hergebruik.

Aanvullende toestemming moet worden verkregen indien specifieke inhoud personen herkenbaar in beeld brengt, bijvoorbeeld op foto's van personeelsleden van de ERK, of werken van derden bevat.

Indien dergelijke toestemming wordt verkregen, wordt de bovengenoemde algemene toestemming opgeheven en zullen beperkingen van het gebruik daarin duidelijk worden aangegeven.

Wilt u inhoud gebruiken of reproduceren die geen eigendom van de EU is, dan dient u de auteursrechthebbende mogelijk rechtstreeks om toestemming te vragen.

Software of documenten waarop industriële-eigendomsrechten rusten, zoals octrooien, handelsmerken, geregistreerde ontwerpen, logo's en namen, zijn uitgesloten van het beleid van de ERK inzake hergebruik.

De groep institutionele websites van de Europese Unie met de domeinnaam "europa.eu" bevat links naar sites van derden. Aangezien de ERK geen controle heeft over deze sites, wordt u aangeraden kennis te nemen van hun privacy- en auteursrechtbeleid.

Foto op de omslag: © David Zarzosa — stock.adobe.com

De in figuur 1 in bijlage I gebruikte iconen: www.flaticon.com

De in de figuren 6, 7, 8 en 10 gebruikte vlaggen: www.flaticon.com

Gebruik van het ERK-logo

Het logo van de ERK mag niet worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van de ERK.

HTML	ISBN 978-92-849-7931-8	ISSN 1977-575X	doi:10.2865/7404849	QJ-01-26-033-NL-Q
PDF	ISBN 978-92-849-7932-5	ISSN 1977-575X	doi:10.2865/5388670	QJ-01-26-033-NL-N

CITEERWIJZE

Europese Rekenkamer, [Speciaal verslag 20/2026](#) “Verbetering van energie-efficiëntie van particuliere woningen dankzij de RRF — Brede financiële steun, maar tekortkomingen in de fundamenteën”, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2026.

Een kwart van het energieverbruik in de EU is afkomstig van woongebouwen. In het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit is 43 miljard EUR uitgetrokken voor het verbeteren van de energie-efficiëntie van deze gebouwen en het terugdringen van het energieverbruik. Onze werkzaamheden hebben tekortkomingen aan het licht gebracht in de opzet van de maatregelen, die niet direct gericht waren op grondige renovaties. We hebben ook vertragingen geconstateerd bij de uitvoering en tekortkomingen in de monitoring van de resultaten van de maatregelen. De informatie over energiebesparingen was niet betrouwbaar, vergelijkbaar of gedetailleerd genoeg en de kosteneffectiviteit van de renovatie van gebouwen werd niet bijgehouden. Onze aanbevelingen zijn erop gericht de doelgerichtheid van renovatiemaatregelen, de betrouwbaarheid van de gerapporteerde energiebesparingen en de evaluatie van de resultaten en de kosteneffectiviteit van de maatregelen te verbeteren.

Speciaal verslag van de ERK, uitgebracht krachtens artikel 287, lid 4, tweede alinea, VWEU.

EUROPESE
REKENKAMER

Bureau voor publicaties
van de Europese Unie

EUROPESE REKENKAMER
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBURG

Tel. +352 4398-1

Inlichtingen: eca.europa.eu/nl/contact
Website: eca.europa.eu
Social media: @EUauditors